

ОБЩИНА МОНТАНА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБЩИНА МОНТАНА

1. ВЪВЕДЕНИЕ	4
2. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ.....	5
3. ОБЗОР НА ОБЩИНА МОНТАНА.....	15
3.1 Административно - териториална характеристика на община Монтана	16
3.2 Селско горско стопанство и животновъдство	19
3.3 <i>Транспорт и достъпност</i>	23
3.4 <i>Водоснабдяване канализация и отпадъчни води</i>	23
3.5 <i>Енергийна инфраструктура</i>	24
3.6 <i>Състояние на улично осветление</i>	25
3.7 <i>Състояние на сградния фонд</i>	26
4. ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ.....	34
4.1 Цели и обхват на програмата по сектори	35
6. ИЗБОР НА ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ НА ПРОГРАМАТА.....	49
7. ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ.....	53
8. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ.....	54
9. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ	55
10. ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ	69

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ПЕЕ Програма за енергийна ефективност

ВЕИ Възобновяеми енергийни източници

ЕС Европейски съюз

ЕСМ Мерки за енергийни спестявания

ЗЕЕ Закон за енергийна ефективност

ЗУТ Закон за устройство на територията

КВ.КМ Квадратни километри

КВт Киловат

КВтч Киловатчас

КЕП Крайно енергийно потребление

ПЕЕ Програма за енергийна ефективност

НИЦЕС Национална индикативна цел за енергийни спестявания

ИЦЕС Индикативна цел за енергийни спестявания

ПЧП Публично-частно партньорство

РЗП Разгъната застроена площ

MW MegaWatt/ мегават

MВтч Мегаватчас

GWh Гигават часа

MWh Мегават часа

ВНПДЕЕ Вторият национален план за действие по енергийна ефективност

ПНПДЕЕ Първи национален план за действие по енергийна ефективност

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Повишаването на енергийната ефективност е един от основните инструменти, които водят до постигането на заложените цели на енергийната и икономическа политика не само на местно ниво, но и на национално. Общините като консуматори, производители и доставчици на енергия, инвеститори и регулатори, имат съществена роля в развитието на енергийната ефективност и изпълнението на плановете, програми и проекти за намаляване на енергийните разходи. Реализацията на общинските програми за енергийна ефективност води до повишаване конкурентоспособността на местната икономика, намаляване на зависимостта от внос на енергия и енергийни ресурси на общината, както и негативното въздействие на енергийните дейности върху околната среда и климата, откриване на иновативни производства и нови работни места, намаляване разходите за енергия на домакинствата и съответно повишаване на жизнения стандарт и качеството на живот.

Понятието за енергийна ефективност е далеч от старите представи за икономия на енергия. Тя не е изключване на отоплението и лишаване от комфорт. Енергийната ефективност означава извличане на максимална полза от всяка единица енергия чрез съответните навици и използване на модерни технологии за задоволяване на ежедневните нужди. Тя е най-лесния и ефективен начин за намаляване на енергийната консумация и замърсяването на околната среда.

Енергийната ефективност може да се представи като измерител на разумното използване на енергията. В основни линии включва повишаване на ефекта от дейностите, свързани с потребление на енергия, при същевременно намаляване на разходите за това, естествено без загубата на комфорт.

За енергийна ефективност говорят следните фактори:

- Намаляване разходите за скъпи горива и енергии;
- Повишаване сигурността на снабдяването с енергия;
- Подобряване топлинния комфорт;
- Намаляване емисиите на вредни вещества;
- Предпоставка за устойчиво развитие.

Изготвянето на общински програми за енергийна ефективност е задължителна част от държавната политика по ЕЕ и налага участието на съответните регионални и

местни структури. Общинските планове/програми за енергийна ефективност (ОПЕЕ) целят да се допринесе за повишаването на ЕЕ в обектите, общинската собственост, да се реализира ефективно и ефикасно използване на енергийните ресурси, да се намали енергопотреблението и отделянето на вредни емисии, както и политиката по енергийна ефективност да се превърне в приоритетна в рамките на определените общини. Предвидените в настоящата програма мерки по ЕЕ следва да повишат икономическия растеж, да подпомогнат опазването на околната среда и да повишат жизнения стандарт на населението в община Монтана.

Настоящата програма е структурирана съгласно „Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие“ (АУЕР) за разработване на планове/програми за енергийна ефективност.

Изготвянето на общински програми за енергийна ефективност е един от приоритетите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода до 2020 г. Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за тяхното изпълнение, кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства като качеството на въздуха, изменението на климата и управлението на ресурсите, във възможности за развитие на региона ни в по-атрактивно място за инвестиране и работа, повишаването на конкурентните регионални преимущества и износа на регионални иновации в областта на околната среда.

Постоянно нарастващите цени на енергоносителите, глобалното замърсяване на околната среда и хармонизирането с европейските норми за енергийна ефективност след приемане на страната ни в Европейския съюз обуславят необходимостта от изготвяне на програма за енергийна ефективност. Енергийната ефективност е качествено понятие, характеризиращо рационалното използване на енергийните носители чрез подобряване качеството на енергийните услуги при приемлива цена за обществото.

2. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ

Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за изпълнението на програмите по енергийна ефективност, кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства - осигуряване качество на атмосферния въздух, намаляване изменението на климата и управление на ресурсите, във възможности за развитие на регионите и превръщането им в по-атрактивно място за инвестиции и създаване на нови работни места.

Като продължение на тази политика, Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност, въведена в българското законодателство с новия Закон за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 35 от 15.05.2015 г., в сила от 15.05.2015 г.),

предвижда в т. 18 от преамбюлната си част, че държавите-членки следва да насърчават общините и другите публични органи да приемат интегрирани и насочени към устойчиво развитие планове за енергийна ефективност с ясни цели.

Въвеждането на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност в българското законодателство със сега действащия Закон за енергийната ефективност (ЗЕЕ) на практика постави общините в Република България в ситуация, при която всяка една от тези общини следва да приеме нова, актуална програма за енергийна ефективност, съответстваща на изискванията на Директивата и на ЗЕЕ за:

- реализацията на дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност в съответствие с Националния план за действие по енергийна ефективност 2014 – 2020 г., водещи до икономии на енергия не само в крайното, но и в първичното потребление на енергия;
- изпълнение на индивидуални цели за енергийни спестявания, като част от националната задължителна цел за енергийни спестявания на Република България до 2020 от страна на т.нар. „задължени лица – търговци с енергия“ при крайните клиенти на енергия.
- въвеждане на допълнително изискване, освен енергийната ефективност на сградния фонд на общините, да се повиши и енергийната ефективност на уличното осветление (за общини с население над 20 000 души) .

чл. 12, ал. 1 – ал. 3 от ЗЕЕ държавната политика в областта на енергийната ефективност се изпълнява от всички държавни и местни органи, като за целта тези органи разработват и приемат програми по енергийна ефективност, съответстващи на целите, заложиени в:

- Националната стратегия по енергийна ефективност на Република България;
- Националния план за действие по енергийна ефективност 2014 -2020 г.;
- Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия, националния план за подобряване на енергийните характеристики на отопляваните и/или охлаждаемите сгради – държавна собственост, използвани от държавната администрация
- Националната дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществените и частните национални жилищни и търговски сграден фонд.

Програмите по енергийна ефективност се разработват при отчитане на стратегическите цели и приоритети на регионалните планове за развитие на съответните райони, изготвяни на основание чл. 4, ал. 3 от Закона за регионалното развитие, както и въз основа на перспективите за устойчиво икономическо развитие на съответните райони за икономическо планиране.

По аргумент от чл. 12, ал. 4 от ЗЕЕ, средствата за изпълнение на програмите по енергийна ефективност се осигуряват в рамките на бюджетите на държавните органи и на общините.

Целите на България за подобряване на енергийната ефективност са конкретизирани в Енергийната стратегия на Р. България до 2020 г. Основният стремеж е намаляване на енергийната интензивност на Брутния вътрешен продукт (БВП) с 50% до 2020 г. спрямо 2005г.

Настоящата програма е изготвена в съответствие с новото европейско законодателство в областта на енергийната ефективност и е съобразена със:

❖ Стратегия „Енергетика 2020” на Европейския съюз.

През 2007г. Европейският съвет прие нови енергийни цели за 2020г., т.нар. „триада 20-20-20” за намаляване на емисиите на парникови газове с 20%, увеличаване на дела на енергията от възобновяеми източници до 20% и подобрене на енергийната ефективност с 20%. Тези цели целят ефективното използване на ресурсите на Европа като се направят важни промени в начина, по който Европа произвежда и консумира енергия и се основават на това което вече е постигнато в областта на енергийната политика.

❖ Директиви на Европейския съюз за енергийна ефективност

Европейското право в областта на енергийната ефективност включва седем директиви и девет регламента, които са транспонирани в българското законодателство в Закона за енергийната ефективност. Две от директивите са тясно свързани с енергийния мениджмънт в общините - *Директива 2010/31/ЕО* и *Директива 2012/27/ЕО*.

❖ Директива 2010/31/ЕО на Европейският парламент и на Съвета от 19 май 2010г. относно енергийните характеристики на сградите.

Целта на директивата е да насърчи подобряване на енергийните характеристики на сградите в рамките на ЕС, като се вземат предвид външните климатични и местни условия, както и изискванията за параметрите на вътрешния въздух и съотношението разходи-ефективност. Директивата определя и изисквания по отношение на:

- общата методологична рамка за изчисляване на цялостните енергийни характеристики на сгради и части от тях;
 - прилагане на минимални изисквания по отношение на енергийните характеристики на нови и съществуващи сгради, сградни компоненти и външни ограждащи елементи на сградата, които подлежат на основен ремонт;
 - енергийно сертифициране на сгради и части от тях;
- ❖ **Директива 2012/27/ЕО на Европейският парламент и на Съвета от 25 октомври 2012г. относно енергийната ефективност.**

Основната цел на тази директива е да допринесе за постигане на целите на ЕС за енергийна ефективност до 2020г. чрез:

- изготвяне на национална дългосрочна стратегия за саниране на обществения и частен сграден фонд;
 - задължително реновиране на 3% годишно от пълната разгъната застроена площ (РЗП) на държавните сгради над 250 кв.м, а за общинските сгради това е пожелателно;
 - насърчаване използването на ЕСКО дружества за енергийни услуги и договори за енергоспестяване с гарантиран резултат за финансиране на санирането на сградния фонд;
 - въвеждане на система за енергийно управление, включително енергийни обследвания, като част от прилагането на програмата по ЕЕ от публичните органи
- ❖ **Пътна карта за енергетиката до 2050г.**

През декември 2011г. Европейската комисия публикува Пътна карта за енергетиката, която има за цел понижаване на въглеродните емисии до 2050г. като същевременно се подобри конкурентоспособността и сигурността на доставките за Европа.

- ❖ **Енергийната стратегия на Република България до 2020г**

Настоящата национална енергийна стратегия до 2020г. отразява визия на България за европейското развитие, съобразена с актуалната европейска политика и световни тенденции в развитието на енергийните технологии.

❖ Стратегия Европа 2020

Тя залага на три основни приоритета

- Интелигентен растеж - изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;
- Устойчив растеж- насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;
- Приобщаващ растеж - стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване, както и нейните пет основни цели:

❖ Закон за енергийната ефективност

Въвеждането в българското законодателство на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност със сега действащия ЗЕЕ поставя редица предизвикателства пред задължените лица – търговци с енергия, както и пред общините и в качеството им на крайни клиенти на енергия.

Съгласно чл. 14 от ЗЕЕ, за подпомагане изпълнението на националната цел за енергийна ефективност се въвежда схема за задължения за енергийни спестявания, която да осигури постигането на обща кумулативна цел за спестена енергия при крайното потребление на енергия **до 31 декември 2020 г.** Общата кумулативна цел за енергийни спестявания обхваща периода 2014- 2020 г. и се определя като натрупване на нови енергийни спестявания от минимум 1,5 на сто годишно от средната годишна стойност на общото количество на енергията, доставена до крайните клиенти на територията на страната през 2010, 2011 и 2012 г., с изключение на количеството горива и съответстващата на тези горива енергия, използвани за транспортни цели под код „В_101900“ по статистиката на Евростат. Общата кумулативна цел се разпределя, като индивидуални цели за енергийни спестявания, между следните задължени лица:

1. крайни снабдители, доставчици от последна инстанция, търговци с издадена лицензия за дейността „търговия с електрическа енергия“, които продават електрическа енергия на крайни клиенти повече от 20 GWh годишно;

2. топлопреносни предприятия и доставчици на топлинна енергия, които продават топлинна енергия на крайни клиенти повече от 20 GWh годишно;

3. крайните снабдители и търговци с природен газ, които продават на крайни клиенти повече от 1 млн. кубически метра годишно;

4. търговци с течни горива, които продават на крайни клиенти повече от 6,5 хил. тона течни горива годишно, с изключение на горивата за транспортни цели;

5. търговци с твърди горива, които продават на крайни клиенти повече от 13 хил. тона твърди горива годишно.

При определяне на общата кумулативна цел се използват следните ставки за изчисление на енергийни спестявания в размер:

- по 1 на сто годишно за 2014 и 2015 г.;
- по 1,25 на сто годишно за 2016 и 2017 г.;
- по 1,50 на сто годишно за 2018, 2019 и 2020 г.

Като основа за изчисляване на общата кумулативна цел се използва продаденото на крайни клиенти през предходната календарна година количество енергия от различните видове търговци с енергия. Съгласно чл. 21 от ЗЕЕ, при изпълнение на индивидуалните цели за енергийни спестявания задължените лица по чл. 14, ал. 4 (търговци с енергия) могат да:

1. предлагат енергийноефективни услуги на конкурентни цени чрез доставчик на енергийноефективни услуги, и/или
2. правят вноски във Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ или в други финансови посредници за финансиране на дейности и мерки за енергийна ефективност в размер на инвестициите, необходими за изпълнение на мерки за постигане на индивидуалните им цели, определени съгласно методиката по чл. 7, ал. 1, т. 11, и/или
3. сключват споразумения с доставчици на енергийноефективни услуги или други незадължени страни за прехвърляне на енергийни спестявания чрез прехвърляне на удостоверения за енергийни спестявания.

(2) В случаите по ал. 1, т. 2 задължените лица по чл. 14, ал. 4 договарят с Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" или със съответния финансов посредник условията за прехвърляне на удостоверенията за енергийни спестявания, постигнати в резултат на финансираните от тях мерки за енергийна ефективност.

Съгласно чл. 75 от ЗЕЕ, удостоверенията за енергийни спестявания могат да се прехвърлят от:

1. задължено към друго задължено лице по чл. 14, ал. 4, когато първото задължено лице е в изпълнение на определената му индивидуална цел за енергийни спестявания;
2. незадължено лице към задължено лице по чл. 14, ал. 4.

Водещото за удостоверенията за енергийни спестявания е, че те обективират реализирана икономия на енергия в резултат на вложена инвестиция за изпълнението на мерки по енергийна ефективност. Тоест основното при прехвърлянето са не самите удостоверения, а икономията на енергия, за която те се отнасят.

Раздел V на Закона за енергийната ефективност ал.1 на чл.63 вменя задължения на общините по управление потреблението на енергия, произтичащи от нормата, в качеството им на собственици на сгради с разгъната застроена площ **над 250 кв.м**, а именно:

.....

(1) Задължените лица по чл. 14, ал. 4, собствениците на сгради – публична държавна или общинска собственост, собствениците на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление по чл. 57, ал. 2 са длъжни да извършват управление на енергийната ефективност.

(2) Управлението на енергийната ефективност се извършва чрез:

1. организиране на изпълнението на програмите по чл. 12, ал. 2, както и на други мерки, които водят до енергийни спестявания, и изпълнението на целите, заложи в актовете по чл. 5, ал. 3, т. 1 – 4 – от собствениците на сгради – публична държавна или общинска собственост, и собствениците на системи за външно изкуствено осветление;
2. поддържане на бази данни за месечното производство и потребление по видове енергии – от собствениците на предприятия и промишлени системи;
3. ежегодно изготвяне на анализи на енергийното потребление – от задължените лица по ал. 1; 4. изготвяне на месечни и годишни енергийни баланси, включващи закупуваната и продаваната енергия, и оценка на изпълнението на поставените им индивидуални цели за енергийни спестявания – от задължените лица по чл. 14, ал. 4.

(3) Лицата по ал. 1 представят в агенцията годишни отчети за управлението на енергийната ефективност.

(4) Отчетите по ал. 3 съдържат информация за изпълнението на дейности по ал. 2 и се представят в агенцията не по-късно от 1 март на годината, следваща годината на отчитане.

(5) Задължените лица по чл. 14, ал. 4 ежегодно в срок до 1 март предоставят на кмета на съответната община информация за количествата на продадената на крайните клиенти енергия на територията на общината за предходната година.

(6) Отчетите по ал. 3 на държавните органи и на кметовете на общините се представят в агенцията заедно с отчетите по чл. 12, ал. 5.

(7) Отчетите по ал. 3 се изготвят по образец, утвърден от изпълнителния директор на агенцията

Чл. 64. За управление на енергийната ефективност в сгради – държавна или общинска собственост, към областните и общинските администрации могат да се създават експертни съвети за подпомагане дейността на областните управители и кметовете на общини.

Изпълнението на настоящата програма има за цел да допринесе за:

- Смекчаване на последиците от изменението на климата чрез намаляване емисиите на парникови газове по разходно ефективен начин;
- Подобряване конкурентоспособността на икономиката на общината и стимулиране на икономическия растеж;
- Трайно и значимо решаване на глобалния въпрос за енергията, за намаляване зависимостта от вноса на енергийни ресурси и повишаване сигурността на енергийните доставки;

В глава Четвърта от Закона за енергийна ефективност за залегнали Договорите с гарантиран резултат така наречените ЕСКО Договори, от които общините могат да се възползват.

Условно ЕСКО проектът, изпълняван по договор с гарантиран резултат, преминава през три основни фази на изпълнение:

- **Фаза 1** – „Подготовка“;
- **Фаза 2** – „Изпълнение“;

- **Фаза 3** – „Мониторинг“.

Преди сключване на ЕСКО договор и до етапа на реалното му изпълнение, проектът има няколко предварителни етапа, които се характеризират като подготвителни:

- **Етап 1** – „Идентифициране на проекта и проектен замисъл“;
- **Етап 2** – „Предварителен експертен анализ“;
- **Етап 3** – „Обследване за енергийна ефективност - детайлен енергиен анализ“;
- **Етап 4** – „Договаряне“.

Това са етапите, които формират първата фаза на проекта – фаза 1 „Подготовка“. В обичайната практика те не са предмет на ЕСКО договора, но етапите в периода на първата фаза може да се договорят и изпълнят и от квалифицирани експерти, включени или наети в структурата на ЕСКО компанията, с изключение на дейността за извършване на енергийното обследване. Обследването се извършва от лица вписани в регистъра по чл. 60, ал. 1 от ЗЕЕ.

Във фазата на изпълнение (фаза 2) се извършва същинската реализация на проекта, съгласно сключения договор с гарантиран резултат.

Третата фаза обхваща периода на мониторинг, който също е предмет на ЕСКО договора.

Страни по ЕСКО договорите и съответно – по договорите за енергийноефективни услуги:

- По аргумент от чл. 72, ал. 2 от ЗЕЕ, изпълнители на ЕСКО договорите могат да бъдат лица, които имат статута на доставчици на енергийноефективни услуги. Тези лица трябва да са регистрирани като търговци по смисъла на Търговския закон и да имат предмет на дейност, включващ изпълнение на услуги по договори с гарантиран резултат

Възложители по ЕСКО договорите са **собственици на сгради**, собственици на промишлени системи и собственици на улично осветление.

Инвестицията, която се прави при ЕСКО договорите от ЕСКО компанията за изпълнение на дейности (обследване за енергийна ефективност) и мерки (енергоспестяващи мерки) за повишаване на енергийната ефективност в полза на възложителя – собственик на сграда, собственик на промишлена система, собственик на улично осветление, се откупува за сметка на реализираната икономия на енергия. Инвестицията която се прави при договорите за енергийноефективни

услуги от страна на „задължено лице – търговец с енергия“ по смисъла на чл. 14, ал. 4 от ЗЕЕ за изпълнение на дейности (обследване за енергийна ефективност) и мерки (енергоспестяващи мерки) за повишаване на енергийната ефективност в полза на краен клиент - купувач на енергия, се откупува през доставната цена на съответния вид енергия (електрическа енергия, природен газ, топлинна енергия и др.).

Срок на откупуване на инвестицията при ЕСКО договорите и при договорите за енергийноефективни услуги:

- Изпълнението и на ЕСКО договорите, и на договорите за енергийноефективни услуги се предшества от извършването на обследване за енергийна ефективност, което има за цел да идентифицира кои са необходимите мерки за повишаване на енергийната ефективност на даден обект (сграда, промишлена система или улично осветление), какъв е размерът на инвестицията, която ще се вложи в предписаните енергоспестяващи мерки и съответно- какъв е срокът на откупуване на тази инвестиция през икономията на енергия, която се предвижда да бъде генерирана в резултат на изпълнението на тези мерки.

Поради обвързката с изпълнението на мерки за повишаване на енергийна ефективност и двата вида договори – ЕСКО договори и договори за енергийноефективни услуги имат срок на действие, равен на срока на откупуване на инвестицията, обективиран в доклада от обследването. Това е и причината тези два съвсем различни договора да се смесват и да не се прави разграничение между тях.

❖ **Закон за енергетиката**

На кметовете на общини се възлагат следните задължения:

- Да изискват от енергийните предприятия на територията на общината прогнози за развитието на потреблението на електрическа и топлинна енергия и природен газ, програми и планове за енергоснабдяване, топлоснабдяване и газоснабдяване;
- Да осигуряват изграждането, експлоатацията, поддържането и развитието на мрежите и съоръженията за външно осветление на територията на общината за имоти – общинска собственост;
- Задължително предвиждат в общите и подробните устройствени планове благоустройствени работи, необходими за изпълнението на програмите и плановете на енергийните предприятия по тяхно предложение;

❖ **Закон за устройство на териториите**

Едно от основните изисквания на Закона за устройство на територията (ЗУТ) е да се определят съществените изисквания към сградния фонд. Важно е в една сграда да се въведат мерки за икономия на консумацията на топлинната енергия и да се увеличи топлосъхранението на обектите. Въвежда се правило за лицето упражняващо строителен надзор на обектите, за да носи отговорност за оценката за енергийна ефективност на обектите.

Национални стратегически документи, планове и програми

- Енергийна стратегия на Република България
- Първи национален план за действие по енергийна ефективност 2008 - 2010 г.
- Втори национален план за действие по енергийна ефективност 2011 - 2013 г.
- Национален план за действие по енергийна ефективност 2014 - 2020 г.
- Годишен отчет за изпълнението на НПДЕЕ 2014 – 2020 г.
- Годишен отчет за изпълнението на НПДЕЕ за 2015 г.
- Национален план за действие по промените в климата;
- Стратегия за финансиране изолациите на сгради за постигане на енергийна ефективност и План – програма за нейното изпълнение;
- Национален план за сгради близки до нулево потребление 2015-2020 година
- Рамкова конвенция на ООН по изменението на климата и Протокола от Киото;
- Национална програма за развитие „България 2020“

Стратегически документи на Общината

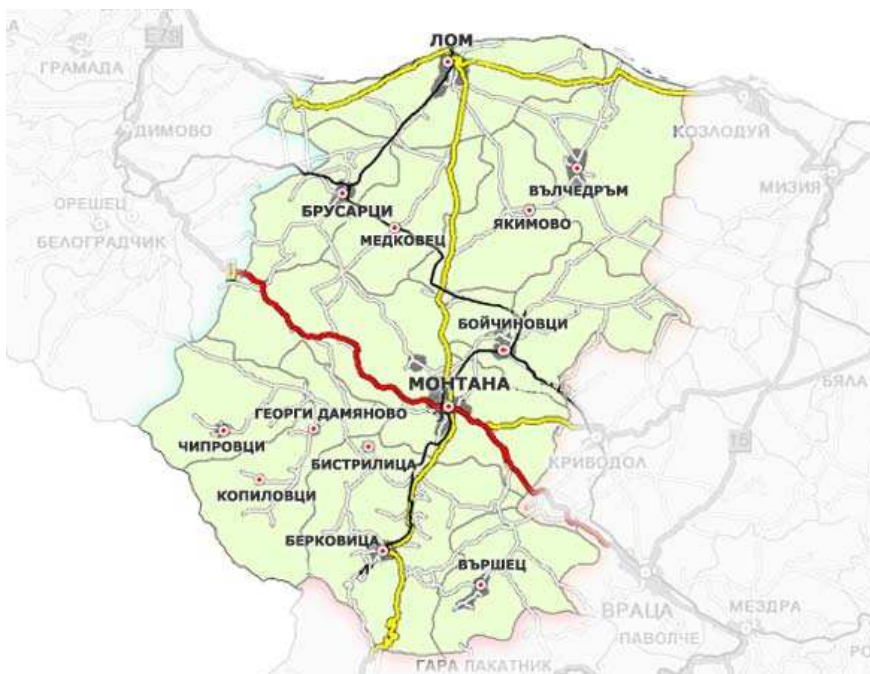
- Общински план за развитие на община Монтана
- Областна стратегия за развитие на област Монтана

3. ОБЗОР НА ОБЩИНА МОНТАНА

Програмата за енергийна ефективност на община Монтана е разработена и структурирана въз основа на съществуващите данни за административно – териториалната характеристика на Общината, за икономика, за промишленост, за селско стопанство, за инженерна инфраструктура и за сграден фонд

3.1 Административно - териториална характеристика на община Монтана

Община Монтана е разположена на площ от 676.11 км² в Северозападна България и граничи със следните общини: на север – Брусарци, Медковец, Якимово и Бойчиновци, на юг – Чипровци, Георги Дамяново, Берковица и Вършец, на изток – Криводол, област Враца, и на запад – Ружинци, област Видин.

Фигура № 1 Картосхема на община Монтана

Територията ѝ се пресича от основните пътни артерии в страната - Е 79 (Видин-София-Кулата), и ж. п. линия София – Бойчиновци. Това е най-голямата община в областта както по площ, така и по население.

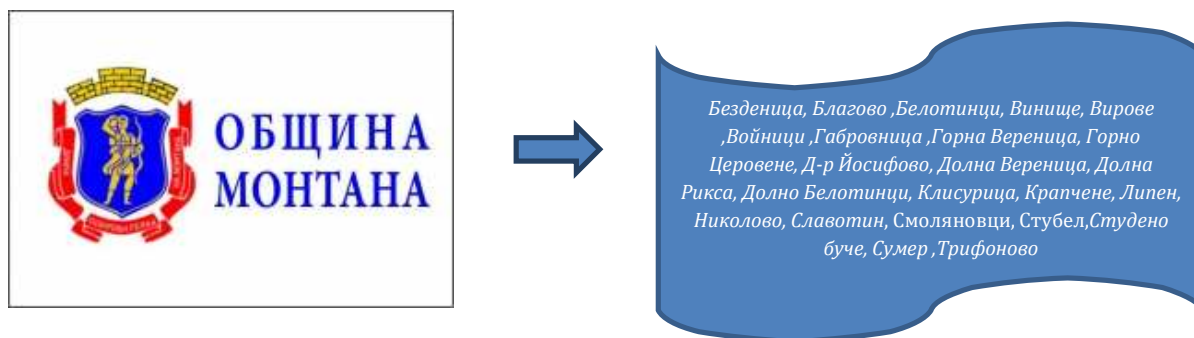
Връзките със съседните общини се изразяват в:

- икономически - обмен на суровини, материали;
- транспортно-комуникационни – потоци от стоки и хора;
- социален сервис – обекти с над-общински мащаб – образование, наука, култура, здравеопазване, спорт;

- административно обслужване – областна администрация, съд, прокуратура, деконцентрирани служби;
- ежедневни трудови пътувания – по повод заетост в “областния център”.

Разстоянията до важни инфраструктурни обекти са: международно летище на 100 км разстояние, пристанище на р. Дунав на 49 км, осигуряващо най-евтиния транспорт, както до централна Европа, така и до Украйна и Черноморския басейн. Монтана е разположена на магистрален път Е-79 и на европейски коридор No 4, в близост на гранични пунктове към Румъния (70 км) и Сърбия (55 км).

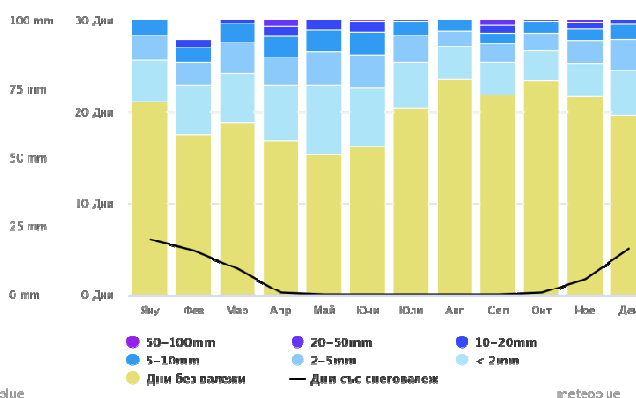
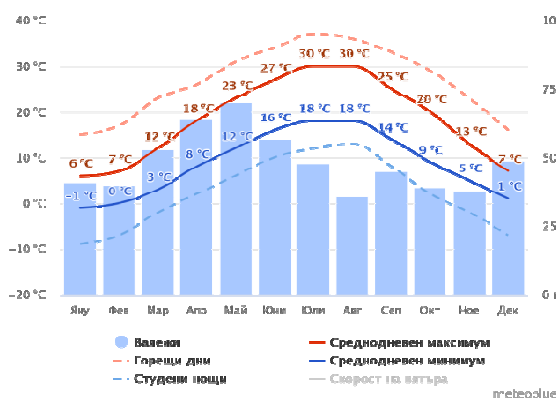
Центърът на Община Монтана е град Монтана, който е разположен на река Огоста. Според сега действащото териториално деление община Монтана е областен център. В рамките на общината има 24 населени места, от които 1 град и 23 села.

Територията ѝ условно попада в две физикогеографски области на България – Западния Предбалкан и Западната Дунавска равнина. От северозапад на югоизток в пределите на общината попадат части от пет ниско планински и хълмисти области, принадлежащи на Западния Предбалкан, които заемат приблизително 1/3 от територията ѝ. По техните северни подножия преминава условната граница между Западния Предбалкан и Западната Дунавска равнина. Най-на северозапад, южно от село Белотинци се издига уединената височина Белотински Зъбер (436 m), която на юг чрез ниска седловина се свързва с Широка планина. В пределите на община Монтана попадат северните склонове на планината и тук се издига най-високата ѝ точка Пешин връх (937 m), разположен южно Белотинския Зъбер. Третата орографска единица от Западния Предбалкан е Веренишкото бърдо. То се издига северно от долината на река Огоста, като на северозапад се свързва с Широка планина, а на югоизток завършва при град Монтана. Неговата максимална височина връх Бърдото (652 m) се намира северозападно от село Горна Вереница. Източно от град Монтана и долината на Огоста и десният ѝ приток Шугавица се издига уединеното възвишение Пъстрина. Неговите западни склонове са стръмни, на места отвесни, увенчани със скални венци. Едноименният му връх достига до 563 m н.в.

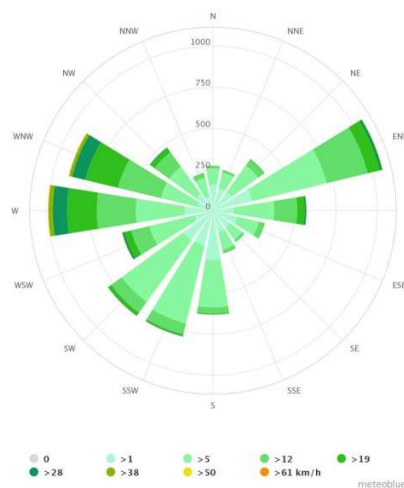
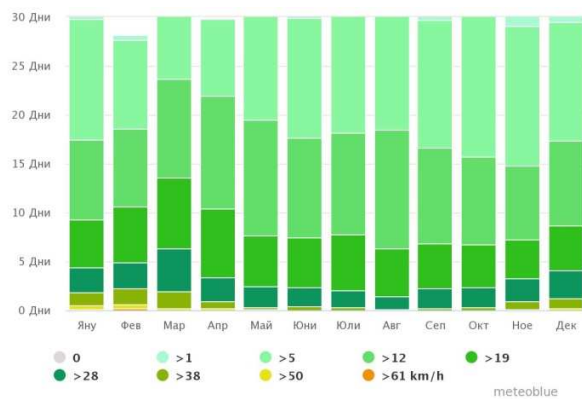
Южно от него в пределите на община Монтана попадат северните части на т.нар. Замфировската хълмиста област. Останалите 2/3 от територията на общината са заети от южните части на Западната Дунавска равнина, като тук релефът е предимно равнинен и слабо хълмист. Югозападно от село Клисурсица се издига малката уединената височина Гламата (334 m), като нейните западни и северни склонове са стръмни.

В климатично отношение районът на общината попада в умерено-континенталната климатична област и по-конкретно в климатичния район на високите полета на Предбалканска подобласт.

Диаграма №1 Средна максимална и минимална телпература

Диаграма №2 Средногодишни валежи

Диаграма №3 Скорост на вятъра

Диаграма №4 Роза на вятъра

Средногодишните валежи – 586 мм, са под средните за страната с максимум през началото на лятото (май – юни) – 188 мм, и минимум през зимата (януари –

февруари) – 97 мм. Поради активен пренос на влажен и неустойчив въздух, а също и допълнителна термична конвекция през втората половина на май и през юни, се развива мощна гръмотевично-дъждовна облачност със силни валежи и дори градушки. Снежната покривка се задържа средно около 50 дни.

Розата на вятъра за Монтана показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока.

За формирането на климата на общината съществено влияние оказва преобладаващия северозападен пренос на силно трансформирани океански въздушни маси, идващи от Северозападна Европа, идващите от север-североизток континентални въздушни маси и проникващите от юг топли тропични въздушни маси. Отличава се със сравнително студена зима и горещо лято. Преобладават северните и северозападните ветрове, съответно 39.2% и 21.9%, с най-големи прояви през студеното полугодие

Общината се отводнява от реките Огоста и Цибрица и техните притоци. Най-многоводни са през периода март-юни вследствие снеготопенето и пролетно-летния валежен максимум. Дъждовното подхранване на реките тук представлява 35-40%, а снежното – 20-30%. Важно място от водните ресурси се пада на язовир Огоста. Четвъртият по площ и втори по обем изкуствен водоем в страната. Събира водите на реките Огоста, Бързия и Златица, и се намира на 600 метра югозападно от крайните квартали на гр. Монтана, на 60 метра над нивото на града. Водосборният басейн е с площ 948 км², а самият язовир заема площ от 23,6 км². Средногодишната водна маса на язовир е 384 млн.м³, а общият обем - 506 млн.м³. Хидротехническото съоръжение е изградено с цел напояване на големи площи селскостопанска земя, простираща се от монтана до областта Златията край Лом, но до 1989 г. е прокопана едва половината от необходимата тръбна инфраструктура и тя така и никога не е изградена докрай. Понастоящем водата на язовира почти не се използва за напояване, а за производство на електричество в двете вадноелектротехнически централи – “Кошарник” и “Огоста”, разположени на язовирната стена. През 1999 г. водоемът е определен за промишлен риболов. Разнообразието на риба в него е голямо: шаран, каракуда, червеноперка, платика, костур, скобар, мряна, сом, щука, уклея. Язовирът представлява и място за отдих и туризъм.

3.2 Селско ,горско стопанство и животновъдство

Баланса на основните култури в община Монтана проследяваме на диаграма № 5

Селското стопанство като икономическа дейност е застъпено във всички населени места в общината като то е основен отрасъл в селата. По данни заложи в общия устройствен план на община Монтана, броят на земеделските стопанства в общината е 1900, а средната използваната земеделска площ на земеделските стопанства е 126 дка. Общината е производител на зърнени и зърненофуражни маслодайни култури. Открояват се три култури пшеница, слънчоглед и царевица за зърно, като те заемат 155 550 дка.

Трайните насаждения заемат площ от 900 дка, от тях овощни 300 дка (100 дка сливи и 200 дка ябълки) и лозя 600 дка (500 дка винени и 100 дка десертни). Съществуват предпоставки за създаване на нови и за възстановяване на стари лозови насаждения, но създаването на един декар лозе е скъпа инвестиция, която има възвращаемост средно след около 13 години. Зеленчукопроизводството е застъпено само в личните стопанства, поголеми площи има само от картофи (120 дка.). Наличието на съхранена природна следа и екологично чистият район са предпоставка за развитие на екологично чисто земеделие.

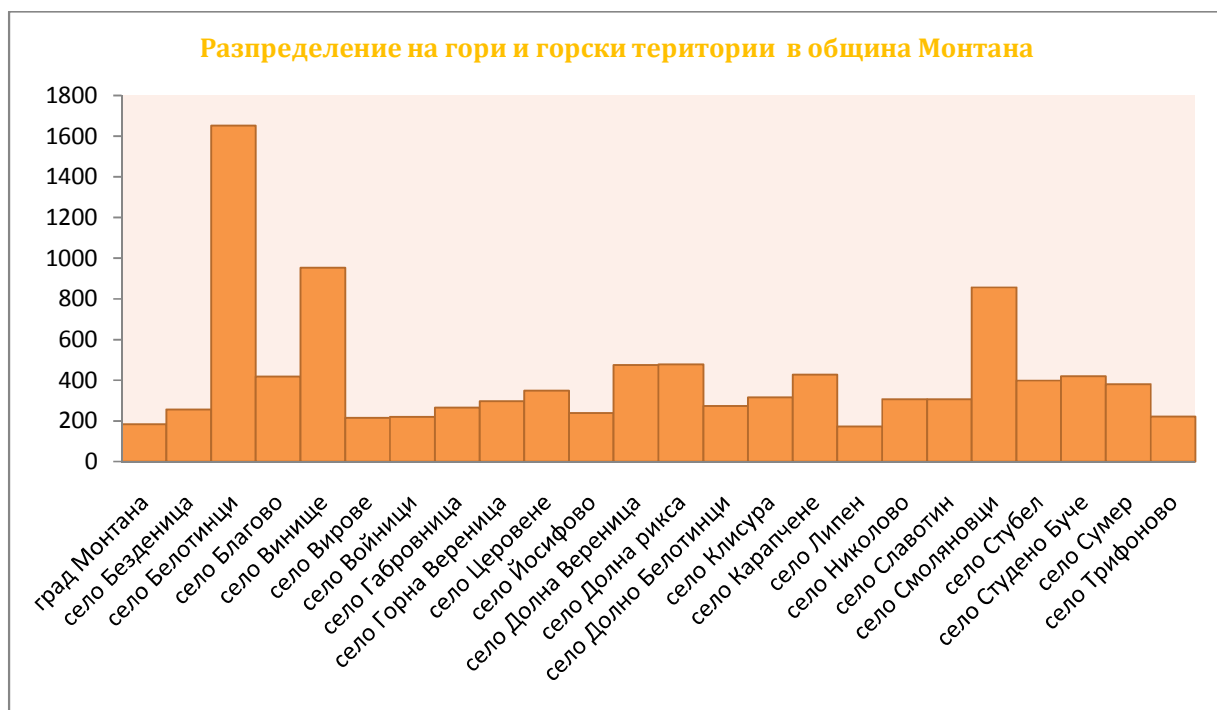
Общата площ на горите е 16,8% x 676 110 000 кв.м = 113 586 480 кв.м. Те попадат в долния равнинно-хълмист и хълмисто предбалкански пояс на дъбовите гори (0 –

600 м н.в.). Растителните формации са главно от зимен дъб, благун, цер, клен, мъждрян и съпътстващите ги храстови видове. Те са предимно издънкови формации с ниска производителност (IV – V бонитет). На по-голяма н.в. са формирани насаждения от бук, зимен дъб, габър, липа и съпътстващите ги дървесни и храстови видове и имат важно стопанско значение с висока производителност (I–II бонитет). Обликът на гората в община Монтана се дава от насажденията с естествен произход заемащи 70% от общата залесена площ. От иглолистните дървесни видове с най-голям дял е черният бор, който заема 10% от общата залесена площ и 12% от общия запас. Общо иглолистните заемат 690 ха или 5% от залесената площ. От широколистните дървесни видове с най-голям дял е церът, заемащ 17% от общата залесена площ и 20% от общия запас, следван от благун – 12% от площта и 10% от запаса. Обликът на гората в община Монтана се дава от насажденията с естествен произход, заемащи 70 % от общата залесена площ.

Горите в общината и района имат социално-хигиенни, защитно-водоохранни, противоерозионни и здравно-украшни функции. Те предпазват прилежащите земи от развитието на ерозионни процеси и увеличават плодородието им, подобряват климата, акумулират големи количества от падналите дъждовни води и намаляват скоростта на водния отток, с което и предпазват почвата от ерозия. Горските територии изпълняват функции по отношение на: поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми; производство на дървесни и недървесни горски продукти; защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха; осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи; защита на природното и културното наследство; регулиране на климата.

В частните имоти в селата се наблюдава голямо видово разнообразие от културна дървесна растителност - плодни дървета и насаждения от орехи. Изключително добре виреят и лозовите насаждения.

Площта на горите и горските територии в общината има следното разпределение:

Диаграма № 6 Разпределение на горите на територията на община Монтана

На територията на община Монтана основно отглежданите животни са: крави, птици, свине, овце. Справка предоставена от Общинска Администрация Монтана показва следното разпределение към 2015 година:

ОБЩИНА	Говеда	вт. ч. крави	БИВОЛИ	вт.ч биволци	Овце	вт. ч. овце-майки	Кози	вт. ч. кози-майки	Свине	вт.ч. свине-майки	Птици	вт.ч. кокошки и носачки	Бройлери	Зайци	вт.ч. зайкини-майки	Пчелни семейства
	общо	общо	общо	общо	общо	Общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо
	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	хил.бр.	хил.бр.	хил.бр.	бр.	бр.	бр.
МОНТАНА	2501	1680	175	112	4490	3867	3444	3008	3128	622	351.1	66.8	249.446	1982	398	3479

Таблица № 1 Справка за броя на животните по видове 2015 г.

ОБЩИНА	Говеда	вт. ч. крави	биволи	вт.ч биволци	Овце	в т.ч. овце-майки	Кози	вт. ч. кози-майки	Свине	вт.ч. свине-майки	Птици	вт.ч. кокошки и носачки	Бройлери	Зайци	вт.ч. зайкини-майки	Пчелни семейства
	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо
	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	хил.бр.	хил.бр.	хил.бр.	бр.	бр.	бр.
МОНТАНА	3898	3122	241	212	4490	4112	3444	3219	2743	534	146.6	44.396	99.5	1112	218	6832

Таблица № 2 Справка за броя на животните по видове 2016

година	ОБЩИНА	Говеда	вт. ч. крави	биволи	вт.ч биволци	Овце	в т.ч. овце-майки	Кози	вт. ч. кози-майки	Свине	вт.ч. свине-майки	Птици	вт.ч. кокошки и носачки	Бройлери	Зайци	вт.ч. зайкини-майки	Пчелни семейства
		общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо	общо
		бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	хил.бр.	хил.бр.	хил.бр.	бр.	бр.
2014	МОНТАНА	2734	1725	162	88	4125	3710	3485	3137	4569	742	299.4	74.2	212	1928	382	3312
2017	МОНТАНА	2453	1964	230	195	3190	2570	589	511	2824	682	83.9	63.2	19.5	1056	322	2071
2019	МОНТАНА	1749	1620	248	192	3082	2990	491	457	1267	541	61.63	10.245	51	867	201	4005

Таблица №3 Справка за броя на животните по видове и години

3.3 Транспорт и достъпност

Приоритетният транспорт е автомобилният. С него се осъществяват връзките между отделните селища. До всички от тях са осигурени пътни връзки.

Общата дължина на пътната мрежа възлиза на 201,045 км, която е разпределена както следва:

- Републиканска пътна мрежа /РПМ/ - 130,445 км.
- Пътища I клас – 49,108 км.
- Пътища II клас – 34,877 км.
- Пътища III клас – 46,460 км.
- Общински пътища 70,600 км

Плътността на пътната мрежа е 0,2970 км/км² при средна за страната от 0,338 км/км². Делът на пътищата от РПМ е 0,1927 км/км² при средна за страната от 0,1766 км/км². Общинските пътища са с плътност от 0,1043 км/км² при средно за страната от 0,1614 км/км².

3.4 Водоснабдяване канализация и отпадъчни води

„Водоснабдяване и канализация” ООД - гр. Монтана поддържа и експлоатира водоснабдяването и канализацията на десет от единадесетте общини (без община Берковица) на територията на област Монтана. На национално ниво компетентен орган за управление на водите е МОСВ, а на басейново ниво - 4 басейнови дирекции според Закона за водите. „ВиК” ООД, гр. Монтана попада към Басейнова дирекция Дунавски район (БДДР) с център Плевен. В експлоатация са 32 бр. водоизточници (1 бр. повърхностен и 31 бр. подземни водоизточници), които се ползват за питейно-битово водоснабдяване на населените места от общината.

Единственото населено място с изградена канализационна мрежа е гр. Монтана. Канализационната мрежа е смесен тип – за битови, промишлени и дъждовни води. Събраните от канализационните колектори отпадъчни води се заустват в градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ). Пречиствателната станция е пусната в експлоатация през 2009 г. Същата е оразмерена за 98 617 ЕЖ, с Qпр.=17840м³/д. Пречистването е тристъпално – механично, биологично и обезводняване на утайките. Пречистените отпадъчни води се заустват в р. Огоста. Извършва се периодичен мониторинг на качествата на зауствените в реката води от лабораторията към ПСОВ и от акредитирана лаборатория, съгласно разрешителното за заустване.

От общинския план за развитие на община Монтана става ясно, че основен водоизточник за водоснабдяване на гр.Монтана е Хидровъзел „Среченска бара”, от който по два довеждащи гравитачни водопровода водата се транспортира до напорните водоеми на гр.Монтана, от които водата се подава към вътрешната водопроводна мрежа.От хидровъзел ”Среченска бара” в общината пък се водоснабдяват и селата Благово, Николово, Д.Белотинци и другото направление – Сумер, Крапчене, Трифоново, Стубел и Липен. В общинския план е заложено саниране на сградите на помпените станции – покриви, дограма, топлоизолация и др.

В експлоатация са 32бр. водоизточници (1бр. повърхностен и 31бр. подземни водоизточници), които се ползват за питейно-битово водоснабдяване на населените места от общината и 19 бр. помпени станции, в т.ч. 1бр. е към водоизточник „Извора”(вода с непитейни качества), която водоснабдява промишлената зона на гр.Монтана.

На територията на общината единственото населено място с изградена канализационна мрежа е гр.Монтана. Канализационната мрежа е смесен тип – за битови и дъждовни води.

Събраните от канализационните колектори отпадни води заустват в градска пречиствателна станция за отпадни води /ГПСОВ/. Пречиствателната станция е пусната в експлоатация през 2009г. Същата е оразмерена за 98617 кв.ж. Пречистването е тристъпално – механично, биологично и обезводняване на утайките. Пречистените отпадни води се заустват в р.Огоста. Услугата отвеждане и пречистване на отпадъчни води се предоставя за гр.Монтана.

3.5 Енергийна инфраструктура

Електроенергийната система на община Монтана се характеризира с добре изградена мрежа и инженерно-технически съоръжения. Всички населени места на територията на община Монтана.

Основен източник на електроенергия в момента на системата ВН за този район се явяват подстанциите „Монтана” и „Жеравица“. Електропреносната мрежа е с мощност 110 /220 и 400 кV се стопанисва от НЕК - ЕАД, Предприятие “Мрежи високо напрежение” Електропреносен район Монтана. Електропроводи с мощност 400 кV, излизащи от АЕЦ Козлодуй до ел. подстанция “София-запад” преминават транзитно през територията на областта. Електроенергийната система на община Монтана се характеризира с добре изградена мрежа и инженерно-технически съоръжения. Всички населени места на територията на община Монтана са електрифицирани. Електроразпределителната мрежа в областта е добре развита и оразмерена за поемане на големи натоварвания. Техническото състояние на използваните съоръжения е добро и се стопанисва от “ЧЕЗ Разпределение България” АД.

През територията на общината преминава транзитен газопровод насочен към града. Град Монтана има 100% изградена газопреносна мрежа, която достига 70 км. Тя е собственост на частно търговско дружество - "Овергаз Запад" АД. Съгласно данни от общинската администрация апартаментите в града не са топлофицирани, но 1 500 от тях са абонати на газоснабдяването. По данни предоставени от общинска администрация, община Монтана не е изцяло газифицирана, като от цялостната мрежа за газификация от 95 км., приблизително 75 км са газифицирани, като оставащите 20 км предстои да бъде направено. Все още са сравнително малко домакинствата които са газифицирани, от 17798 бр. домакинства, само 2 606 са газифицирани, но за сметка на това обществените структури са изцяло газифицирани, както и повечето от малките, средни и големи предприятия. Газоразпределителната мрежа на територията на община Монтана се развива от Овергаз Мрежи.

3.6 Състояние на улично осветление

Уличното осветление е едно от значимите по обем разходни пера по бюджета на общината. Качественото улично осветление е едно от условията за създаване на добри условия за живот в населените места и предпоставка за опазване живота и здравето на жителите им и личното и обществено имуществото. От друга страна използването на ниско ефективни системи за осветление, неправилното разпределение на осветителните тела или преоразмеряването при проектиране водят до излишен разход на енергия и излишно натоварване на общинския бюджет. Известна максима от практиката е, че всяка община трябва да има това улично осветление, което може да си позволи.

Енергийните разходи за уличното осветление са сравнително голям разход в бюджета на общината. Възможностите за приложение на ВЕИ в този сектор е прилагане на LED осветителни тела с фотосоларни панели и акумулатори, с което ще се реализират съществени енергийни икономии. Поради високата цена на тези съоръжения, е необходимо да се търсят програми с грантово финансиране.

Към момента на изготвяне на настоящата програма за енергийна ефективност на Община Монтана 2020-2030 година, е отворена за кандидатстване програма "Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност" (ВЕЕЕЕС), финансирана по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г. за набиране на проектни предложения за „Рехабилитация

и модернизация на общинската инфраструктура - системи за външно изкуствено осветление на общините“

Допустими кандидати по процедурата са общините, а техни партньори за изпълнението на проектите могат да бъдат юридически лица от България или страните-донори, както и международни организации.

Общ бюджет на процедурата за подбор на проекти

Общ размер на БФП	Принос от страна на донора - 85 %	Национално съфинансиране - 15%
8 200 000 евро	6 970 000 евро	1 230 000 евро
16 037 806 лева	13 632 135.10 лева	2 405 670.90 лева

3.7 Състояние на сградния фонд

Сградният фонд на община Монтана е създаден с течение на годините и с цел за задоволяване на потребностите ѝ. Той е разнообразен и разделен по целеви групи, определени по функции и предназначение за по-лесното и бързо оценяване на енергийното потребление във всяка от групите. В образованието и общинските сгради като фактор най-силно влияе отопляемия сграден фонд с величината си като застроена площ и с техническите си характеристики за изолация и топлоотдаване.

Общата разгъната застроена площ на сградите собственост на община Монтана е 100691 кв.м. Сградите собственост на общината са показани на Таблица № 4

СГРАДА	ОБЛАСТ	ОБЩИНА	НАСЕЛЕНО МЯСТО	АДРЕС	РЗП КВ.М	ВИД НА СГРАДАТА
Детска ясла №4	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Ал. Батенберг" №40,	748	сграда в областта на здравеопазването
ДГ № 1	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Трети март" №138,	836	сграда за образование и наука
ДГ № 2	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Юрий Венелин" №1,	1256	сграда за образование и наука
ДГ №3	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Чавдар Войвода" №1,	2555	сграда за образование и наука
ДГ №4	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Ал. Батенберг" №49,	657	сграда за образование и наука
ДГ №5 жк."Пъстрина"	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ж.к. "Пъстрина",	1397	сграда за образование и наука
ДГ №6 "Слънце"	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Хан Аспарух" №35,	700	сграда за образование и наука
ДГ №7	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ж.к. "Младост" 1 ,	1514	сграда за образование и наука
ДГ № 8	Монтана	Монтана	гр. Монтана	кв. "Кошарник",	1432	сграда за образование и наука
ДГ № 9	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Панчо Владигеров" №2,	418	сграда за образование и наука

ДГ №10	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Неофит Бозвели" №69,	683	сграда за образование и наука
ДГ №11	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Кале" №1,	762	сграда за образование и наука
ДГ №12	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ж.к. "Младост" 2,	783	сграда за образование и наука
I ОУ	Монтана	Монтана	гр. Монтана	бул. "Трети март" 23	937	сграда за образование и наука
II ОУ	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Цар Иван Александър" 35	1350	сграда за образование и наука
III и IV ОУ	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Княз Александър Батенберг" 48	2114	сграда за образование и наука
V СОУ	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Д. Подвързачов" 1	2326	сграда за образование и наука
VI СОУ	Монтана	Монтана	гр. Монтана	бул. "Патриарх Евтимий" 90	3750	сграда за образование и наука
ПМГ и ГПЧЕ	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Юлиус Ирасек" 7	1180	сграда за образование и наука
ОУ Г. Бенковски кв. Кошарник	Монтана	Монтана	гр. Монтана	кв. Кошарник, ул. "Витоша" №2	705	сграда за образование и наука
Православен храм гр. Монтана	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Н. Рилски 41	828	сграда в сферата на религиозна дейност
Стоматология	Монтана	Монтана	гр. Монтана	бул. „Ал. Стамболийски“ №6	555	сграда в областта на здравеопазването
Сграда 2 ет. на ОП "Чистота"	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Сирма войвода" 6	314	други сгради за обществено обслужване
бул. Стамболийски №6 Самостоятелна мед. лаборатория	Монтана	Монтана	гр. Монтана	бул. „Ал. Стамболийски“ №6	555	сграда в областта на здравеопазването
Младежки дом гр. Монтана	Монтана	Монтана	гр. Монтана	бул. „Трети март“ №98	2516	сгради в областта на културата и изкуството
Спортен комплекс Огоста	Монтана	Монтана	гр. Монтана	Стадион Огоста	1382	сгради за спорт
"Дневен център за стари хора", Дом за временно настаняване	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Иван Вазов" 4	345	сграда за социални услуги – резидентен тип
Сграда на ДЦДМУУ и ДСП	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Княз Ал. Батенберг" № 38	1575	сграда за социални услуги – резидентен тип
2 бр. сгради на КСУ	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Извора" №30	316	сграда за социални услуги – резидентен тип
Исторически музей административна сграда	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Цар Борис" III №2Б	258	сгради в областта на културата и изкуството
Исторически музей	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Граф Игнатиев"	228	сгради в областта на културата и изкуството
Художествена галерия "Кирил Петров"	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. "Цар Борис" III №17А	438	сгради в областта на културата и изкуството
Художествена галерия с магазин	Монтана	Монтана	гр. Монтана	бул. Трети март №64	138	сгради в областта на културата и изкуството
Обединен детски комплекс	Монтана	Монтана	гр. Монтана	пл. Славейков	818	сграда за образование и наука
Ученическо общежитие	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. П. Парчевич №25В	2044	сграда за образование и наука
Клуб на пенсионера	Монтана	Монтана	гр. Монтана	бул. Пейо Яворов №3	255	сгради в областта на културата и изкуството
Административна сграда на общината	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Извора №1	1580	сгради за административно обслужване
Регионална библиотека	Монтана	Монтана	гр. Монтана	пл. Жеравица	2258	сгради в областта на културата и изкуството
Част от сграда - бивш Комсомол ет.	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Св. Климент Охридски №5А	512	сгради в областта на културата и изкуството

2						
Битова сграда - ет. 4, 5 и 6	Монтана	Монтана	гр. Монтана	бул. Христо Ботев №67	1245	сгради за административно обслужване
Социално заведение (Диетичен стол)	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Мария Димова №17	269	сграда в областта на търговията, общ. Хранене и услугите
Бизнес сграда	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Св. Климент Охридски № 69	714	сграда за обществено обслужване
Център за настаняване от семеен тип	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Захари Стоянов №48	775	сграда за социални услуги – резидентен тип
Център за настаняване от семеен тип	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Княз Ал. Батенберг №38А	601	сграда за социални услуги – резидентен тип
Център за настаняване от семеен тип	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. акд. И. Дуриданов №16	589	сграда за социални услуги – резидентен тип
Център за настаняване от семеен тип	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Юрий Венелин №15	62	сграда за социални услуги – резидентен тип
Част от сграда - офис	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Княз Ал. Батенберг №2	76	сгради в областта на търговията, общественото хранене, услугите;
Сграда за административна дейност	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Иван Аврамов №5	326	сгради за административно обслужване
Част от сграда - за административна дейност	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Иван Аврамов №10	80	сгради за административно обслужване
Част от сграда - за административна дейност	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Иван Аврамов №12	204	сгради за административно обслужване
Комплекс за здравни и социални услуги "Св. Мина"	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. 22 септември №46	2266	сграда за социални услуги – резидентен тип
Сграда	Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. 22 септември №44	202	жилищна сграда
Кметство с. Безденица	Монтана	Монтана	с. Безденица	с. Безденица	292	сгради за административно обслужване
Здравна служба с. Безденица	Монтана	Монтана	с. Безденица	с. Безденица	65	сграда в областта на здравеопазването
Читалище с. Безденица	Монтана	Монтана	с. Безденица	с. Безденица	420	сграда за образование и наука
Училище с. Безденица (бившо)	Монтана	Монтана	с. Безденица	с. Безденица	288	сграда за образование и наука
Кметство и читалище с. Благово	Монтана	Монтана	с. Благово	с. Благово	471	сгради със смесено предназначение
Детска градина с. Благово (бивша)	Монтана	Монтана	с. Благово	с. Благово	167	сграда за образование и наука
Кметство с. Белотинци	Монтана	Монтана	с. Белотинци	с. Белотинци	450	сгради за административно обслужване
Детска градина с. Белотинци (бивша)	Монтана	Монтана	с. Белотинци	с. Белотинци	810	сграда за образование и наука
Сграда с. Белотинци	Монтана	Монтана	с. Белотинци	с. Белотинци	531	сгради със смесено предназначение
Кметство, Читалище, Здравна служба с. Виноци	Монтана	Монтана	с. Виноци	с. Виноци	1112	сгради със смесено предназначение
Детска градина с. Виноци	Монтана	Монтана	с. Виноци	с. Виноци	150	сграда за образование и наука

Кметство и Читалище с. Вирове	Монтана	Монтана	с. Вирове	с. Вирове	860	сгради със смесено предназначение
Здравна служба с. Вирове	Монтана	Монтана	с. Вирове	с. Вирове	90	сграда в областта на здравеопазването
Кметство с. Войници	Монтана	Монтана	с. Войници	с. Войници	380	сгради за административно обслужване
Кметство и Здравна служба с. Габровница	Монтана	Монтана	с. Габровница	с. Габровница	560	сгради със смесено предназначение
Читалище с. Габровница	Монтана	Монтана	с. Габровница	с. Габровница	1848	сгради в областта на културата и изкуството
Детска градина с. Габровница	Монтана	Монтана	с. Габровница	с. Габровница	1840	сграда за образование и наука
ОУ с. Габровница	Монтана	Монтана	с. Габровница	с. Габровница	1188	сграда за образование и наука
Кметство, Читалище и здравна служба с. Г. Вереница	Монтана	Монтана	с. Г. Вереница	с. Г. Вереница	444	сгради със смесено предназначение
Социален дом с. Г. Вереница	Монтана	Монтана	с. Г. Вереница	с. Г. Вереница	1068	сграда за социални услуги – резидентен тип
Кметство и Здравен дом с. Г. Церовене	Монтана	Монтана	с. Г. Церовене	с. Г. Церовене	456	сгради със смесено предназначение
Общински дом (Старо кметство) с. Г. Церовене	Монтана	Монтана	с. Г. Церовене	с. Г. Церовене	316	сгради в областта на културата и изкуството
Читалище с. Г. Церовене	Монтана	Монтана	с. Г. Церовене	с. Г. Церовене	568	сграда в областта на културата и изкуството
Детска градина с. Г. Церовене	Монтана	Монтана	с. Г. Церовене	с. Г. Церовене	180	сграда за образование и наука
Кметство с. Д-р Йосифово	Монтана	Монтана	с. Д-р Йосифово	с. Д-р Йосифово	760	сгради за административно обслужване
Читалище с. Д-р Йосифово	Монтана	Монтана	с. Д-р Йосифово	с. Д-р Йосифово	872	сграда в областта на културата и изкуството
Сграда за обществено обслужване (Комбинат) с. Д-р Йосифово	Монтана	Монтана	с. Д-р Йосифово	с. Д-р Йосифово	870	сгради в областта на търговията, общественото хранене, услугите;
Музей с. Д-р Йосифово	Монтана	Монтана	с. Д-р Йосифово	с. Д-р Йосифово	55	сгради в областта на културата и изкуството
Здравен дом с. Д-р Йосифово	Монтана	Монтана	с. Д-р Йосифово	с. Д-р Йосифово	600	сграда в областта на здравеопазването
ОУ Хр. Ботев с. Д-р. Йосифово	Монтана	Монтана	с. Д-р Йосифово	с. Д-р Йосифово	1656	сграда за образование и наука
Кметство и Здравна служба с. Д. Вереница	Монтана	Монтана	с. Д. Вереница	с. Д. Вереница	528	сгради със смесено предназначение
Стара училищна сграда с. Д. Вереница	Монтана	Монтана	с. Д. Вереница	с. Д. Вереница	70	сграда за образование и наука
Кметство с. Д. Рикса	Монтана	Монтана	с. Д. Рикса	с. Д. Рикса	137	сгради за административно обслужване
Здравна служба с. Д. Рикса	Монтана	Монтана	с. Д. Рикса	с. Д. Рикса	80	сграда в областта на здравеопазването
Кметство с. Д. Белотинци	Монтана	Монтана	с. Д. Белотинци	с. Д. Белотинци	120	сгради за административно обслужване
Училище с. Д. Белотинци (бившо)	Монтана	Монтана	с. Д. Белотинци	с. Д. Белотинци	272	сграда за образование и наука
Читалище с. Д. Белотинци	Монтана	Монтана	с. Д. Белотинци	с. Д. Белотинци	772	сграда в областта на културата и изкуството

Детска градина с. Д. Белотинци (бивша)	Монтана	Монтана	с. Д. Белотинци	с. Д. Белотинци	122	сграда за образование и наука
Кметство с. Клисурица	Монтана	Монтана	с. Клисурица	с. Клисурица	165	сгради за административно обслужване
Здравна служба с. Клисурица	Монтана	Монтана	с. Клисурица	с. Клисурица	56	сграда в областта на здравеопазването
Читалище Просвета с.Клисурица	Монтана	Монтана	с. Клисурица	с. Клисурица	959	сграда в областта на културата и изкуството
Кметство с. Крапчене	Монтана	Монтана	с. Крапчене	с. Крапчене	560	сгради за административно обслужване
Кметство с. Липен	Монтана	Монтана	с. Липен	с. Липен	378	сгради за административно обслужване
Здравна служба с. Липен	Монтана	Монтана	с. Липен	с. Липен	92	сграда в областта на здравеопазването
Читалище с. Липен	Монтана	Монтана	с. Липен	с. Липен	1140	сграда в областта на културата и изкуството
Кметство и Здравна служба с. Николово	Монтана	Монтана	с. Николово	с. Николово	170	сгради със смесено предназначение
Читалище с. Николово	Монтана	Монтана	с. Николово	с. Николово	600	сграда в областта на културата и изкуството
Обществена сграда с. Николово	Монтана	Монтана	с. Николово	с. Николово	381	сгради за административно обслужване
Кметство и Читалище с. Славотин	Монтана	Монтана	с. Славотин	с. Славотин	1316	сгради със смесено предназначение
Общински дом (Старо кметство) с. Славотин	Монтана	Монтана	с. Славотин	с. Славотин	126	сгради за административно обслужване
Здравна служба с. Славотин	Монтана	Монтана	с. Славотин	с. Славотин	360	сграда в областта на здравеопазването
Училище с. Славотин	Монтана	Монтана	с. Славотин	с. Славотин	1688	сграда за образование и наука
Старо училище с. Славотин	Монтана	Монтана	с. Славотин	с. Славотин	500	сграда за образование и наука
Кметство с. Смоляновци	Монтана	Монтана	с. Смоляновци	с. Смоляновци	460	сгради за административно обслужване
Читалище с. Смоляновци	Монтана	Монтана	с. Смоляновци	с. Смоляновци	844	сграда в областта на културата и изкуството
Социален патронаж с. Смоляновци	Монтана	Монтана	с. Смоляновци	с. Смоляновци	410	сгради в областта на търговията, общественото хранене, услугите;
Детска градина с. Смоляновци	Монтана	Монтана	с. Смоляновци	с. Смоляновци	1230	сграда за образование и наука
ОУ В. Левски с. Смоляновци	Монтана	Монтана	с. Смоляновци	с. Смоляновци	2047	сграда за образование и наука
Кметство, Читалище и Здравна служба с.Стубел	Монтана	Монтана	с. Стубел	с. Стубел	1650	сгради със смесено предназначение
Бившо училище с. Стубел	Монтана	Монтана	с. Стубел	с. Стубел	1232	сграда за образование и наука
Аптека с. Стубел	Монтана	Монтана	с. Стубел	с. Стубел	68	сграда в областта на здравеопазването
Кметство с. Ст. Буче	Монтана	Монтана	с. Ст. Буче	с. Ст. Буче	234	сгради за административно обслужване
Училище (бившо) с. Ст. Буче	Монтана	Монтана	с. Ст. Буче	с. Ст. Буче	1140	сграда за образование и наука
Читалище с. Ст.	Монтана	Монтана	с. Ст. Буче	с. Ст. Буче	1190	сграда в областта на

Буче						културата и изкуството
Кметство и Здравна служба с. Сумер	Монтана	Монтана	с. Сумер	с. Сумер	906	сгради със смесено предназначение
Читалище с. Сумер	Монтана	Монтана	с. Сумер	с. Сумер	625	сграда в областта на културата и изкуството
Кметство и Здравна служба с. Трифоново	Монтана	Монтана	с. Трифоново	с. Трифоново	328	сгради със смесено предназначение

Общината е предприела мерки за подобряване на ерегийната ефективност в сградния си фонд в следните сгради:

СГРАДА	ОБЩИНА	НАС.МЯСТО	АДРЕС	РЗП	ВИД НА СГРАДАТА
Детска ясла №1	Монтана	гр. Монтана	ул. "В. Левски" №26,	1956	сграда в областта на здравеопазването
Детска ясла №2	Монтана	гр. Монтана	"Пъстрина", ул. "Д. Подвързачов" №6	1171	сграда в областта на здравеопазването
Детска ясла №3	Монтана	гр. Монтана	ул. "Агликина поляна" №1	4814	сграда в областта на здравеопазването
Детска ясла №4	Монтана	гр. Монтана	ул. "Ал. Батенберг" №40,	748	сграда в областта на здравеопазването
ДГ №4	Монтана	гр. Монтана	ул. "Ал. Батенберг" №49,	657	сграда за образование и наука
ДГ №5 жк. "Пъстрина"	Монтана	гр. Монтана	ж.к. "Пъстрина",	1397	сграда за образование и наука
ДГ №6 "Слънце"	Монтана	гр. Монтана	ул. "Хан Аспарух" №35,	700	сграда за образование и наука
ДГ №7	Монтана	гр. Монтана	ж.к. "Младост" 1 ,	1514	сграда за образование и наука
ДГ №8	Монтана	гр. Монтана	кв. "Кошарник",	1432	сграда за образование и наука
ДГ №10	Монтана	гр. Монтана	ул. "Неофит Бозвели" №69,	683	сграда за образование и

						наука
ДГ №12	Монтана	гр. Монтана	ж.к. "Младост" 2,	783	сграда за образование и наука	
III и IV ОУ	Монтана	гр. Монтана	ул. "Княз Александър Батенберг" 48	2114	сграда за образование и наука	
V СОУ	Монтана	гр. Монтана	ул. "Д. Подвързачов" 1	2326	сграда за образование и наука	
VI СОУ	Монтана	гр. Монтана	бул. "Патриарх Евтимий" 90	3750	сграда за образование и наука	
ПМГ и ГПЧЕ	Монтана	гр. Монтана	ул. "Юлиус Ирасек" 7	1180	сграда за образование и наука	
Православен храм гр. Монтана	Монтана	гр. Монтана	ул. Н. Рилски 41	828	сграда в сферата на религиозна дейност	
Исторически музей	Монтана	гр. Монтана	ул. "Граф Игнатиев"	228	сгради в областта на културата и изкуството	
Обединен детски комплекс	Монтана	гр. Монтана	пл. Славейков	818	сграда за образование и наука	
Център за настаняване от семеен тип	Монтана	гр. Монтана	ул. Захари Стоянов №48	775	сграда за социални услуги – резидентен тип	
Център за настаняване от семеен тип	Монтана	гр. Монтана	ул. Княз Ал. Батенберг №38А	601	сграда за социални услуги – резидентен тип	
Център за настаняване от семеен тип	Монтана	гр. Монтана	ул. акд. И. Дуриданов №16	589	сграда за социални услуги – резидентен тип	
Център за настаняване от семеен тип	Монтана	гр. Монтана	ул. Юрий Венелин №15	62	сграда за социални услуги – резидентен тип	
Част от сграда - за административна дейност	Монтана	гр. Монтана	ул. Иван Аврамов №12	204	сгради за административно обслужване	

ОУ с. Габровница	Монтана	с. Габровница	с. Габровница	1188	сгради за образование и наука
Кметство с. Липен	Монтана	с. Липен	с. Липен	378	сгради за административно обслужване
Обществена сграда Николово	Монтана	с. Николово	с. Николово	381	сгради за административно обслужване

Таблица №5 Предприети мерки за ЕЕ сгради собственост на Общината

На територията на община Монтана има 20 училища и 12 детски градини , като те са с по висока консумация на енергия и приоритетно трябва да се предприемат мерки за тяхната енергийна ефективност.

Училища:

- I ОУ “Св.Св.Кирил и Методий”
- II СУ “Н. Й. Вапцаров”
- III ОУ “Д-р П. Берон”
- IV ОУ “Иван Вазов”
- V СУ “Христо Ботев”
- VI СУ “Отец Паисий”
- VII СУ “Йордан Радичков”
- ПГПЧЕ “Петър Богдан”
- НУ “Георги Бенковски” кв. Кошарник
- ОУ “Св. Св. Кирил и Методий” с. Габровница
- ОУ “Христо Ботев” с. Д-р Йосифово
- ОУ “Васил Левски” с. Смоляновци
- ЦПЛР ОДК „Ние, врабчетата”
- ПГТЕ “Хр. Ботев”
- ФСПГ “В. Левски”
- ПГСАН “Проф. д-р арх. Ст. Стефанов”
- ПГЛП
- Частно училище „Европа”
- Частно училище „Александър”

Детски градини:

- ДГ № 1 „Щастливо детство” - втора сграда в с. Д-р Йосифово
- ДГ № 2 „Незабравка”
- ДГ № 3 „Буратино”
- ДГ № 4 „Калинка”
- ДГ № 5 „Дъга”
- ДГ № 6 „Слънце” - втора сграда в с. Долно Белотинци
- ДГ № 7 „Приказен свят” - втора сграда в с. Смоляновци
- ДГ № 8 „Пролет” - втора сграда в с. Габровница и трета сграда в с. Безденица
- ДГ № 9 „Зора”
- ДГ № 10 „Детелина”
- ДГ № 11 „Изгрев”
- ДГ № 12 „Здравец”

4. ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Политиката по енергийна ефективност в община Монтана е насочена към постигане на определени цели и приоритети, заложен в развитието на общината като цяло. Общинската програма за енергийна ефективност с поглед към 2030г. е подчинена на все още действащата национална дългосрочна програма по енергийна ефективност, която конкретизира тезите на Управленската програма на Правителството и Енергийната стратегия на България, като формулира инициативите и мерките за повишаване на енергийната ефективност. Прилагането на успешна политика по енергийна ефективност води до повишаване качеството на енергийните услуги при приемлива цена за обществото и възможност за намаляване на енергопотреблението чрез внедряване на конкретни мерки за икономия на енергията. Тенденцията за третиране на енергията като елемент на местната политика и планиране от страна на местните власти е условие за рационалното използване на енергията на местно ниво. Със засилване на процеса на децентрализация на българските общини и в резултат от приватизацията в енергетиката общините придобиха нови функции, насочени към намаляване на консумацията на енергия и понижаването на разходите за енергийни нужди, намаляване до минимум на вредните въздействия върху околната среда и промяна в поведението на крайните потребители в бита, услугите и местната промишленост. Общините ще разполагат с широки правомощия за организация и координация на дейностите, свързани с рационалното използване на местните възобновяеми

източници. Децентрализираното производство на енергия от възобновяеми източници или използването на слънчевата, вятърната енергия и биомасата съобразно местния потенциал и нужди е сектор с големи перспективи за устойчивото развитие на общината.

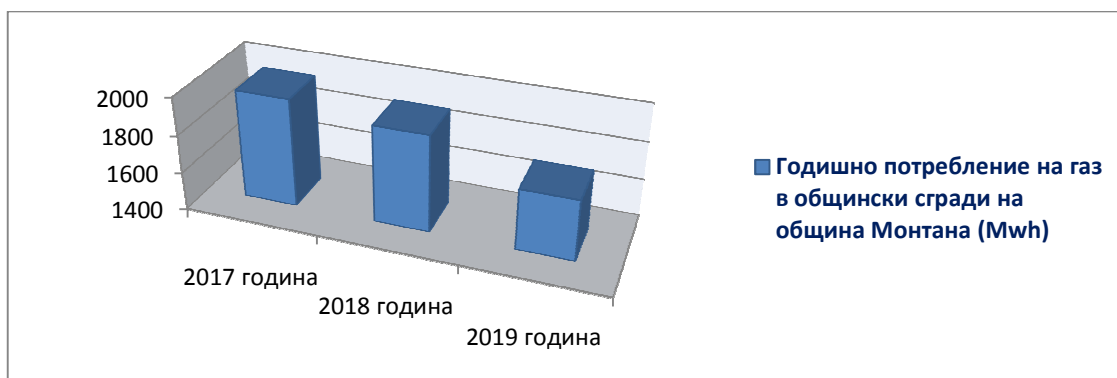
4.1 Цели и обхват на програмата по сектори

• ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР

Цялостното състояние на сградите, оборудването и инсталациите в повечето общински и обществени обекти в общината не се различава като цяло от това в страната. Това налага провеждането на мерки за намаляване разхода на енергия, както и влагане на инвестиции във физическото обновяване на сградите и подмяна на съоръженията. Прилагането на мерки за рационално използване на енергоносителите ще доведе до намаляване на разходите на горива и енергия в обекти и сгради, финансирани от общинският бюджет чрез внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки и усъвършенстване на организацията на поддръжка и контрол на енергийните съоръжения. Подобряване качеството на енергийните услуги, които се предлагат от общината ще допринесе за достигане на нормативните изисквания за осветеност в учебни, детски, социални и здравни заведения, улици, пешеходни зони и др. Основно перо в консумацията на енергия е обслужването на общинските сгради: административните сгради, сгради на образованието, културните сгради и здравни обекти, също така и уличното осветление и др. енергоконсумиращи услуги изпълнявани от общината /транспорт, културни мероприятия/. Обща черта в тези обекти е нерационалното използване на енергията, която същевременно надхвърля нивата за ефективна консумация, постигани в подобни сгради в другите страни от Европейския съюз. Отчита се застаряване на сградния фонд и амортизиране на инсталациите и оборудването в тях, наследеното строителство не е съобразено с икономията на енергия, сградите се нуждаят от основно обновяване, саниране и подмяна на инсталациите. В част от съществуващият битов и общински сграден фонд са приложени мерки по енергийна ефективност – саниране на стени, подмяна на дограма и подмяна на отоплителна система.

Диаграма № 6 Годишно потребление на ел-енергия в община Монтана

Диаграма №7 Годишно потребление на газ в община Монтана

При съпоставка на двете диаграми с потреблението на електрическа енергия и потребление на газ в общинските сгради , се забелязва съществена разлика на потребление в последната календарна година. Потреблението на електрическа енергия е увеличено, но за сметка на това потреблението на газ е значително намалено.

Дванадесет на брой са санираните сгради по Национална програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради. През 2010 г. е санирана сградата на V СОУ през 2018 г изцяло са санирани сградите на НОИ и НАП, през 2015-2016г. е извършено саниране в ДЯ №4, ДГ №5 и ДГ №10, а през изиминалата календарна година ,изцяло е изградена нова сграда на ДГ № 8, кв. Кошарник.

Задълженията по Закона за енергийна ефективност на община Монтана са:

- Контрол за съответствие на инвестиционните проекти със съществените изисквания за енергийна ефективност, предвидени в ЗЕЕ и ЗУТ. /Основание - чл.31 от ЗЕЕ,чл169,ал1,т.6 от ЗУТ,чл.20 от ЗЕВИ./

На контрол подлежат всички инвестиционни проекти за изграждане на нови сгради, за реконструкция,основно обновяване, основен ремонт, който обхваща над 25% от площта на външните ограждащи конструкции и елементи на сградата или преустройство на съществуваща сграда,при които се променят енергийните характеристики на сградата. Контролът се осъществява чрез даване или отказ на разрешително за строеж. Всеки инвестиционен проект трябва да съдържа оценка за съответствие със съществените изисквания за ЕЕ съгласно ЗЕЕ и ЗУТ. Докладът за съответствие задължително съдържа и оценка по чл.20 от ЗЕВИ за възможностите и икономическата целесъобразност от въвеждане на ВЕИ.

- Контрол за удостоверяване енергийните характеристики на нова сграда със сертификат за проектни енергийни характеристики. /Основание- чл.32 от ЗЕЕ/

Сертификатът се издава от лицата по чл.43, ал.1 или ал.2 за обекти пета категория, въз основа на енергийните характеристики на сградата по проектната документация, преди въвеждане на сградата в експлоатация. Контролът на Общината се осъществява чрез издаването или отказ от издаване на разрешително за въвеждане на сградата в експлоатация.

Когато отделни части в нова сграда имат различно предназначение и са обособени като топлинни зони ,всяка с климатизиран обем по-малък от 90% от общия климатизиран обем, сертификат се издава за всяка зона съгласно предназначението ѝ. Когато една от тези зони има климатизиран обем равен или по-голям от 90% от общия климатизиран обем, сертификат се издава за цялата сграда съобразно предназначението на тази зона.

- Обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради в експлоатация. /Основание- по гл.III, раздел II от ЗЕЕ/

С обследването за ЕЕ се установяват енергийните характеристики на сградата. Обследването има за цел да установи нивото на потребление на енергия в сградата, да определи специфичните възможности за намаляването му и да препоръча мерки за повишаване на ЕЕ. Обследването за ЕЕ е основа за издаване на сертификат за енергийни характеристики на сградата. На задължително обследване и сертифициране подлежат сградите за обществено обслужване с РЗП над 250м²

(чл.38, ал.3 ЗЕЕ). Задължени за обследването са собствениците на сградите. Обществените сгради, за които общината е задължена по гл.ІІІ, раздел ІІ от ЗЕЕ като собственик.

Със сертификатът за енергийни характеристики се установява актуалното състояние на потреблението на енергия в сградата, енергийните ѝ характеристики и съответствието със скалата на енергопотребление, определени с Наредба №Е-РД-04-2/2016 г.

След въвеждане на нова сграда в експлоатация в срок не по-рано от три и не по-късно от шест години от въвеждане в експлоатация собствениците следва да придобият сертификат за енергийни характеристики на сградата.

Сертификатът за енергийни характеристики се актуализира при всяка дейност, водеща до промяна на енергийните характеристики на сградата: реконструкция, основно обновяване, основен ремонт, обхващащ над 25% от площта на външните ограждащи конструкции и елементи на сградата и преустройство на съществуващи сгради. Актуализацията се извършва след провеждане на ново обследване и издаване на нов сертификат.

Сертификатът е документ, удостоверяващ енергийните характеристики на сградата и е част от техническия паспорт. В това му качество се съхранява от органа издал разрешението за строеж заедно с ексекутивната документация на строежа. Съгласно Наредба № Е-РД-04-1 от 22.01.2016 г. Сертификатът се издава в един екземпляр на собственика на сградата, който има задължение да го съхранява и да го представя на трети лица при действия на разпореждане и управление на собствеността.

- Изпълнение на мерки за енергийна ефективност./Основание-чл.23,ал.1, чл.38, ал.4 ЗЕЕ., §4 и §7 от ПЗР на ЗЕЕ/.

Собствениците на сгради са длъжни в тригодишен срок да изпълнят предписаните от обследването мерки за ЕЕ до достигане на минимално изисквания се клас на енергопотребление. Съгласно чл.6 от Наредба № 7 ОТ 2004 г. за енергийна ефективност на сгради, за сгради, въведени в експлоатация до 01.02.2010 г., минимално изисквания се клас на енергопотребление е клас „С”.

В съответствие с чл.23, ал.1 от ЗЕЕ, общината ежегодно следва да предприема мерки за подобряване на енергийните характеристики на поне 5% от общата застроена площ на сградите с РЗП над 250м², собственост на общината, чиито енергийни

характеристики не отговарят на изискванията за минимален клас на енергопотребление по Наредба №7. Необходимо е общината да определи приоритетите си относно обновяването на енергийните характеристики на обществените сгради. С предимство следва да се обследват и обновят сгради с висока степен на използваемост и висока енергийна интензивност.

- Проверка за енергийна ефективност на отоплителните инсталации с водогрейни котли. /Основание, раздел III от ЗЕЕ/

Да извършат проверка за енергийна ефективност на отоплителните инсталации с водогрейни котли с полезна номинална мощност за отопление на помещения над 20 KW в сроковете посочени в чл.50,ал.2 и на климатичните инсталации в сгради с номинална електрическа мощност над 12 KW.

Проверката има за цел установяване нивото на ефективност при експлоатация на системите и определяне на мерки за нейното подобряване. За отоплителни инсталации със срок на експлоатация над 15г. проверката се извършва еднократно.

- Задължение за отчитане изпълнението на общинските програми по ЕЕ и ВИЕ.

Отчитане изпълнението на програмите за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници се извършва на две нива:

- Отчитане напредъка и изпълнението на програмите на ниво община
- Отчитане пред Агенция за устойчиво енергийно развитие

Основната цел на община Монтана е подпомагане намаляването на разходите за енергия в обекти и сгради, поддържани от общинския бюджет. Постигането на тази цел ще се реализира чрез мерки за енергийна ефективност, водещи и до подобряване на комфорта на обитаване.

Активното участие на общините за изпълнение на националните приоритети за ЕЕ се обуславя от факта, че те са основен фактор, от чийто действия зависи повишаването на енергийната ефективност на сградите и комуналния сектор на територията им. Като основната им цел като институции е намаляване на разходите за енергия в обекти и сгради, поддържани от общинския бюджет.

❖ БИТОВ СЕКТОР

Най-висок дял в енергийното потребление на битовия сектор има електроенергията като общата тенденция е на намаляване на потреблението. Над 75% от целия жилищен фонд се състои от сгради с ниска енергоефективност, остарели,

амортизирани, без изолации, с дървена дограма. Предприеманите ремонти са частични и не включват прилагане на мерки за енергийна ефективност, което води до цялостен неблагоприятен енергиен баланс в домакинствата. Над 50% от домакинствата използват стари електрически уреди, а не енергоефективни – причината за това са ниската покупателна способност, особено на населението от третата възраст. Голяма част от хората не са информирани за етиктирането на стоките и параметрите им по отношение на икономичност на ел. енергия. Ефективна държавна мярка в тази насока е заложена в Наредбата за изискванията за етикетиране на битови уреди по отношение на консумацията на енергия и други ресурси, но не е достатъчно популяризирана.

Състоянието на битовия сектор на територията на община Монтана ще разгледаме в табличен вид от Таблица №5 до таблица № 8

	Сгради	Жилища
ОБЩИНА МОНТАНА		
Общо	17331	29031
в т.ч.		
Къща	13281	14808
Жилищен блок, кооперация	529	12418
Сграда от смесен тип (над 60% жилищна площ)	44	289
Лятна кухня	1963	0
Вила	1511	1513
Сграда за колективно домакинство	2	2
Дом за временно настаняване на бездомни	1	1

Таблица № 5 Състоянието на битов сектор на община Монтана

ГР.МОНТАНА		
Общо	6771	20061
в т.ч.		
Къща	4636	6123
Жилищен блок, кооперация	523	12362
Сграда от смесен тип (над 60% жилищна площ)	27	259
Лятна кухня	270	0
Вила	1312	1314
Сграда за колективно домакинство	2	2
Дом за временно настаняване на бездомни	1	1

Таблица №6 Състоянието на битов сектор на град Монтана

С.НИКОЛОВО		
Общо	443	369
в т.ч.		
Къща	301	304
Сграда от смесен тип (над 60% жилищна площ)	1	1
Лятна кухня	77	0
Вила	64	64

Таблица №7 Състоянието на битов сектор на село Николово

С.СТУДЕНО БУЧЕ		
Общо	429	343
в т.ч.		
Къща	339	339
Лятна кухня	86	0
Вила	4	4

Таблица №8 Състоянието на битов сектор на село Буче

Жилища към 01.02.2011 г. по вид:

Населено място	Жилища общо	в т.ч.	
		Жилище за постоянно (обичайно) пребиваване	Жилището е необитавано
ОБЩИНА МОНТАНА	29031	20385	8646
ГР.МОНТАНА	20061	15720	4341
С.НИКОЛОВО	371	208	163
С.СТУДЕНО БУЧЕ	343	201	142

Таблица №9 Жилища – община Монтана

Обитавани жилища към 01.02.2011 г. според основния източник на отопление –

Таблица №10- Таблица №12

Населено място/ вид източник на отопление	брой жилища
ОБЩИНА МОНТАНА	20385
в т.ч.	
Газ от централен източник	1240
Електричество	5269
Нафта	12
Газ	331
Въглища	3205
Дърва	10289
Други термопомпи (термопомпи, пелети и други)	39

Таблица №10 за община Монтана

Населено място/ вид източник на отопление	брой жилища
ГР.МОНТАНА	15720
в т.ч.	
Газ от централен източник	1181
Електричество	5188
Нафта	11
Газ	328
Въглища	2497
Дърва	6477
Други (термопомпи, пелети и други)	38

Таблица №11 за град Монтана

Населено място/ вид източник на отопление	брой жилища
С.СТУДЕНО БУЧЕ	201
в т.ч.	
Електричество	10
Въглища	45
Дърва	146

Таблица №12 за с. Студено Буче

Обитавани жилища към 01.02.2011 г. според наличие на външна изолация

Таблицы №13с Николово, №14за село Студено Буче, №15 за град Монтана.

Населено място/ вид отопление	брой жилища
С.НИКОЛОВО	
общо	208
в т.ч.	
Има външна изолация	5
Няма външна изолация	203

Таблица №13 – с.Николово

Населено място/ вид отопление	брой жилища
С.СТУДЕНО БУЧЕ	
общо	201
в т.ч.	
Има външна изолация	7
Няма външна изолация	194

Таблица №14 –с. Студено Буче

Населено място/ вид отопление	брой жилища
ГР.МОНТАНА	
общо	15720
в т.ч.	
Има външна изолация	2384
Няма външна изолация	13336

Таблица №15 за гр.Монтана

Обитавани жилища към 01.02.2011 г. според наличие на енергоспестяваща дограма

Таблицы №16 до табл. №19

Населено място/ наличие на енергоспестяваща дограма	брой жилища
ОБЩИНА МОНТАНА	
общо	20385
в т.ч.	
Има енергоспестяваща дограма	5915
Няма енергоспестяваща дограма	14470

Таблица №16 за община Монтана

Населено място/ оизточник на отопление ГР.МОНТАНА	брой жилища
общо	15720
в т.ч.	
Има енергоспестяваща дограма	5689
Няма енергоспестяваща дограма	10031

Таблица №17 за гр. Монтана

Населено място/ оизточник на отопление С.НИКОЛОВО	брой жилища
общо	208
в т.ч.	
Има енергоспестяваща дограма	24
Няма енергоспестяваща дограма	184

Таблица №18 за с. Николово

Населено място/ оизточник на отопление С.СТУДЕНО БУЧЕ	брой жилища
общо	201
в т.ч.	
Има енергоспестяваща дограма	24
Няма енергоспестяваща дограма	177

Таблица №19 за с. Студено Буче

Предприемането на мерки по енергийна ефективност в битовия сектор е от съществено значение. Кандидатстване по Националната програма за Енергийна Ефективност на многофамилни жилищни сгради. Програмата е насочена към обновяване на многофамилни жилищни сгради с основна цел - чрез изпълнение на мерки за енергийна ефективност да се осигурят по-добри условия на живот на гражданите в многофамилни жилищни сгради, топлинен комфорт и по-високо качество на жизнената среда.

Изпълнението на мерките за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради ще допринесе за:

- по-високо ниво на енергийната ефективност на многофамилните жилищни сгради и намаляване на разходите за енергия;
- подобряване на експлоатационните характеристики за удължаване на жизнения цикъл на сградите;
- осигуряване на условия на жизнена среда в съответствие с критериите за устойчиво развитие.

Очаквани резултати и ефекти

- Намаляване разходите за отопление за домакинствата;
- Подобрена жилищна инфраструктура и промяна в облика на градовете;
- По-чиста околна среда - спестени емисии на парникови газове (CO₂ и др.);
- Удължаване на живота на сградата, която ще има и по-висока цена.

❖ ПРОМИШЛЕНОСТ

Промислеността е основен структуроопределящ отрасъл в общинската икономика. По-големите компании, които се явяват и определящи за икономиката на общината, са представители на местната индустрия, като най-важните и развити отрасли са: машиностроенето, металообработването и хранително-вкусовата промишленост. В тези отрасли функционират структуроопределящите предприятия за общината. Основните предприятия, формиращи икономическото развитие, се намират в град Монтана и са от сектора на преработващата промишленост. Те са разположени в две индустриални зони. Основната промишлена зона се намира в североизточната част на града и заема около една трета от градската зона. Втората индустриална зона е значително по-малка и се намира на изток от града.

В този сектор Общината има достатъчно голямо поле за прилагане на енергоефективни мероприятия. Ролята и е в създаването на подходяща среда за енергоспестяване, в даването на личен пример и осигуряване на съдействие при достъпа до средства за финансиране на мерки за енергийна ефективност. За повишаване на енергийната ефективност в община Монтана, в промишлената сфера, трябва да се приложат следните общи мерки:

- Въвеждане в производството енергоспестяващи технологии на базата на оптимизиране на капацитета, използване на възобновяеми енергийни източници и други;

- Оптимизиране на енергийните разходи за отопление на помещенията чрез въвеждане на нови отоплителни технологии;
- Въвеждане на енергоспестяващо осветление;
- Изграждане на информационна система за състоянието на енергийната ефективност на общинско ниво/ чл. 5, ал. 2, т. 11 от Закона за енергийната ефективност/ на базата на която да се приложат препоръчителни мерки, специфични за общината;

❖ СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Водещо в изготвянето на визията за подобряване на енергийната ефективност в селското стопанство е повишаването на информираността на земеделските производители и техните познания за различните технологии на производство. Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор. Конкретните действия по информиране и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

- достъп до европейски програми и мерки;
- производство с минимум почвени обработки;
- възстановяване на естественото почвено плодородие без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торови за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;
- използване на устойчиви на болести и неприятели сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране на употребата на пестициди; - повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство и оптимално натоварване на машинния парк;

❖ ТРАНСПОРТ

Водещ проблем за ниската енергийна ефективност на транспортните услуги е стария и амортизиран автомобилен парк. Освен към потреблението на горива това оказва въздействие и върху състоянието на околната среда. За намаляване на специфичния разход на горива и емисиите на газове в транспорта е необходимо: - подобряване на общинската пътна мрежа; - подобряване на техническото състояние

на пътните превозни средства; - подобряване на организацията на движението по населени места.

Целите в програмата трябва да бъдат ясно дефинирани, конкретни, измерими, постижими, ориентирани към постигане на определени приоритети и резултати. Основната цел на разработването на ПЕЕ е да бъдат идентифицирани възможните дейности и мерки, които да доведат до енергийни спестявания, както и програмите и проектите за тяхното изпълнение. Общите цели на ПЕЕ се определят въз основа на приоритетите за развитие на общината като цяло и са съобразени с общите цели за развитие на района за планиране, както и със спецификата и потенциала на община Монтана.

Програмата за енергийна ефективност отговаря и на националните приоритети за реализация на енергоспестяване и намаляване на вредните емисии в атмосферата.

В нея са идентифицирани следните цели:

- Намаляване на разходите за горива и енергия;
- Намаляване на емисиите на парникови и вредни газове;
- Намаляване замърсяването на околната среда;
- Повишаване на енергийната ефективност.

По отношение на енергийната ефективност, политиката на община Монтана се базира на областната стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 година, Стратегическа цел № 3 - Териториална свързаност и устойчиво развитие, Приоритет 3.2 – Развитие и модернизация на техническата инфраструктура, Специфична цел 3.2.1 Оптимизиране на енергийната инфраструктура като предпоставка за преминаване към нисковъглеродна икономика.

Пред община Монтана се определят следните цели :

- ✓ намаляване на разходите за горива и енергия;
- ✓ намаляване бюджетните разходи за енергия;
- ✓ намаляване на замърсяването на околната среда - намаляване на вредните емисии в атмосферата;
- ✓ подобряване на качеството на енергийните услуги;
- ✓ изграждане/реиновация на инфраструктура, енергоспестяващо улично осветление и нови ВЕИ.

Подцели:

❖ **Основен ремонт и въвеждане на енергоспестяващи мерки на обществени сгради:**

Извършване обследване за енергийна ефективност на обществени общински сгради в експлоатация, с обща разгърната площ над 250 кв.м. - Изолация на външни стени; изолация на под; изолация на покрив; подмяна на дограма; енергоспестяващи мерки по котелни инсталации; енергоспестяващи мерки по прибори за измерване, контрол и управление; енергоспестяващи мерки по сградни инсталации;

❖ **Намаляване на разходите за улично осветление;**

Извършване на енергийно обследване на улично осветление и подмяна на осветлителните тела с енергоспестяващи.

❖ **Намаляване разходите за енергия в сгради и системи, финансирани от и общински бюджет, чрез:**

- Реконструкция на съществуващи отоплителни инсталации и изграждане на нови такива;
- Внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки;

❖ **Повишаване нивото на:**

- Обучения по енергиен мениджмънт на специалисти от общинската администрация;
- Информираност, култура и знания на ръководния персонал на общинските обекти,
- Експерти и специалисти в общинската администрация за разработване и реализиране на проекти по енергийна ефективност;
- Квалификация на експлоатиращия персонал;

Обхват

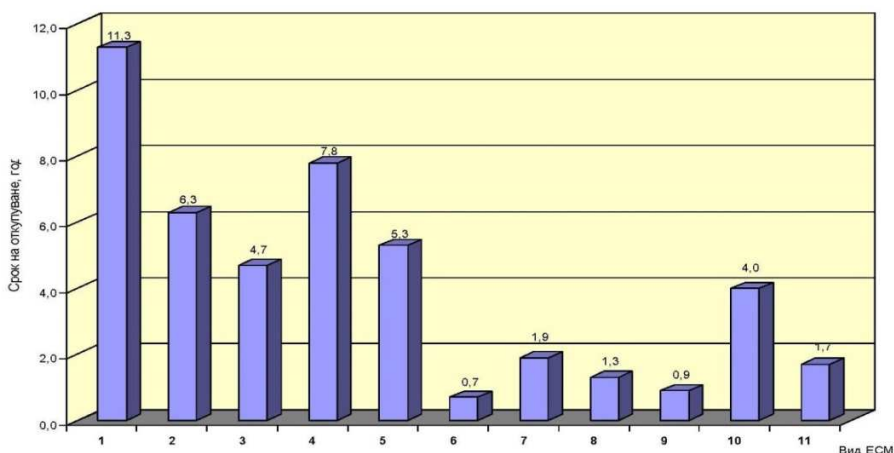
При разработването на програмата за енергийна ефективност се прилага метода на приоритетните целеви групи, като се рзглеждат нуждите на групи крайни потребители със сравним модел на потребление на енергията.

Изборът на целеви групи се извършва след преценка на направените разходи за енергия в натурално и стойностно изражение, потенциала за реализиране на икономии, социалната значимост, нивото на комфорт, степента на влияние на структурите на администрацията, желанието на отделните структури към Общината и др. В обхвата на програмата попадат по горе описаните сектори.

6. ИЗБОР НА ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ НА ПРОГРАМАТА

Мерките за повишаване на енергийната ефективност на територията на община Монтана включват основно сгради общинска собственост като с приоритет са детските градини и училищата. Препоръчва се всички сгради на територията на Общината за които няма енергийни обследвания да бъдат обследвани след което според получените резултати да бъде преценено по кои Оперативни програми на ЕС може да се участва за получаване на безвъзмездно финансиране.

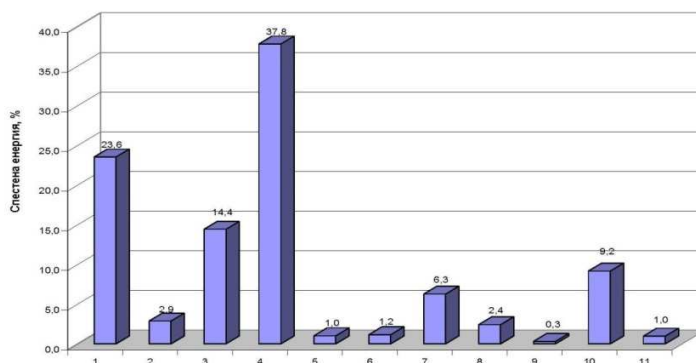
Средните периоди на откупуване за най-често препоръчвани енергоспестяващи мерки (ЕСМ) са представени на следващата диаграма.

1- Изолация на външни стени; 2- Изолация на под; 3- Изолация на покрив; 4- Подмяна на дограма; 5- ЕСМ по осветление; 6- ЕСМ по абонатни станции; 7- ЕСМ по котелни стопанства; 8- ЕСМ по прибори за измерване, контрол и управление; 9- Настройки (вкл. „температура с понижение“); 10- ЕСМ по сградни инсталации; 11- Други (въвеждане на система за енергиен мениджмънт и т.н.)

Диаграма №8 Средни периоди на откупуване при енергоспестяващи мерки – изт.НДПЕЕ

Отделните енергоспестяващи мерки в сгради оказват различно влияние върху икономията на енергия, което е онагледено на долната диаграма:

1- Изолация на външни стени; 2- Изолация на под; 3- Изолация на покрив; 4- Подмяна на дограма; 5- ЕСМ по осветление; 6- ЕСМ по абонатни станции; 7- ЕСМ по котелни стопанства; 8- ЕСМ по прибори за измерване, контрол и управление; 9- Настройки (вкл. „температура с понижение“); 10- ЕСМ по сградни инсталации; 11- Други (въвеждане на система за енергиен мениджмънт и т.н.)

Диаграма № 9Различно влияние върху икономията на енергия изт.НДПЕЕ

Мерките които се препоръчва община Монтана да предприеме са:

№	Мярка	Финансиране
1	Осъществяване на мерки за енергийна ефективност чрез реализиране на проекти по различни финансови схеми, фондове и програми	<ul style="list-style-type: none"> • ФЕЕВИ • Програми и фондове на ЕС • ЕСКО услуги • КЛЕЕВЕИ • ПЧП • Заеми от търговски банки
2	Извършване на енергийни обследвания на общинския сграден фонд, като с приоритет са детските градини, ясли и училища.	<ul style="list-style-type: none"> • Собствени средства • Програми и фондове на ЕС
3	Провеждане на периодични обучения на общинските служители, заети в областта на енергийната	<ul style="list-style-type: none"> • Собствени средства

ефективност

4	Въвеждане на алтернативни системи за отопление	• ПЧП • ЕСКО услуги • Програми и фондове на ЕС
5	Създаване на система за наблюдение и контрол на енергийното потребление в общинския сграден фонд	• Собствени средства • Публично-частно партньорство (ПЧП) • Фондове за рисков капитал (ФРК)
6	Създаване на Общински информационен център за ЕЕ	• Собствени средства • Програми и фондове на ЕС
7	Създаване на Общинска информационна система за енергийна ефективност	• Собствени средства • Програми и фондове на ЕС
8	Въвеждане на морални и материални стимули за повишаване на ефективността на крайното потребление на енергийни ресурси	• Собствени средства • ПЧП • ЕСКО услуги • Програми и фондове на ЕС
9	Провеждане на периодични обучения на общинските	

служители, заети в областта на енергийната ефективност	<ul style="list-style-type: none"> • Собствени средства
10 Проучване и определяне потенциала на общината за използване на ВЕИ;	<ul style="list-style-type: none"> • Собствени средства
11 Изграждане на инсталации за производство на енергия от ВЕИ ,повишаване на дела на енергията от ВЕИ, използвана в общинските сгради,инсталиране на системи използващи възобновяеми енергийни източници поне в пет сгради – общинска собственост /соларни и фотоволтаични инсталации, термпомпи, биомаса/ за действащия период на програмата -	<ul style="list-style-type: none"> • Собствени средства • ПЧП • ЕСКО услуги • ФРК • Програми и фондове на ЕС
12 Провеждане на информационни кампании относно енергийната ефективност и използването на ВЕИ	<ul style="list-style-type: none"> • Собствени средства • Програми и фондове на ЕС
13 Модернизация и ефективна употреба на енергийни системи в сгради, общинска собственост	<ul style="list-style-type: none"> • ФЕЕВИ • ЕСКО услуги • Заеми от търговски банки • ПЧП • Програми и фондове на ЕС
14 Енергийно обледване на улично осветление, определяне на енергийните характеристики Идентифициране на енергоспестяващите мерки	<ul style="list-style-type: none"> • Норвежки механизъм • Програми и фондове на ЕС

Таблица №20 Препоръчани мерки за община Монтана

7. ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Като се отчита специфичният характер и сложността на всеки конкретен обект, както и спецификата и вида на избраните мерки, дейности и проекти е препоръчително Плана за енергийна ефективност да се изпълнява следвайки нормативно определената етапност, например:

➤ *Обследване за енергийна ефективност на сгради и системи*

Детайлно обследване на енергийната ефективност на общинските сгради и на ситемите за улично осветление, анализ на фактическите енергийни баланси и идентифициране на проектите;

➤ *Инвестиционно намерение*

Това включва извършването на определени проучвания, с които се цели да се установи дали е целъсъобразно осъществяването на инвестиционното намерение, начините и мащаба на изпълнението му и др.

➤ *Предварително проучване*

Необходимо е да се направи предварително /т. нар. предпроектно/ проучване за състоянието на обектите, в които е предвидено да бъдат реализирани мерки и дейности за намаляване на енергийното потребление – състояние на съоръженията, конструкциите, енергийните системи, изследване на енергийните разходи за последните години и др.

➤ *Инвестиционен проект*

Разработване на инвестиционен проект е необходимо в някои случаи, поради спецификата и обема на предвидените дейности.

➤ *Подготовка и изпълнение на строителството*

Това включва подготовка на всички необходими документи и извършване на съответните строително-монтажни дейности за постигане на поставената цел.

➤ *Мониторинг*

Извършва се за установяване на намалението на енергийното потребление след реализацията на съответните дейности и мерки, следва да се извършват ежемесечно отчитане и записване на параметрите от измервателните уреди, инструктаж на техническия персонал по поддръжката на инсталациите и др.

8. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ

Процесът на наблюдение изпълнението на Програмата за енергийна ефективност се осъществява от АУЕР. Съгласно ЗЕЕ общинските администрации имат задължението ежегодно да изпращат попълнени отчети за напредъка по изпълнението на ПЕЕ до АУЕР.

Процесът по наблюдение и контрол изисква формулирането на ясни, точни, конкретни, измерими и лесни за отчитане показатели за успешна реализация на Програмата, които да бъдат одобрени от общинската администрация. Примери за такива показатели са посочените по-долу:

- Постигане на формулираните качествени и количествени цели и задачи на програмата;
- Създаване на условия за повторемост и мултиплициране на резултатите от осъществени добри практики от реализираната ПЕЕ;
- Въздействие на изпълнения план върху други области, свързани с планирането и развитието на общината;
- Ефикасност и ефективност на управлението на Програмата.

Резултатите от изпълнението на подобни програми не винаги са очевидни и това затруднява тяхната измеримост и оценка. Често въздействието от изпълнението на някои дейности и мерки представлява ефект с натрупване, а това може допълнително да усложни анализа и оценката на резултатите.

В тази връзка една от най-важните фази на процеса на разработване на ПЕЕ е мониторинга, който включва наблюдението, оценката и контрола на изпълнението на дейностите и мерките. Мониторингът е свързан тясно с всички фази по оценката на изпълнението на ПЕЕ. Наблюдението, оценката и контрола са важни, тъй като тези дейности позволяват да се предприемат коригиращи действия ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят. Важно е да се дава и отчет за напредъка при постигане на генералните цели като се изготвят междинни и годишни отчети (доклади), на базата на които следва да бъдат предприемани последващите действия. За да може да се упражнява контрол върху изпълнението на ПЕЕ, въз основа на оценките от постигнатите резултати спрямо поставените цели, е необходимо да се използва набор от показатели. Последните трябва да бъдат предварително или достатъчно рано определени по отношение на изпълнението на стратегическия документ, за да могат да бъдат използвани получените от тях данни. В повечето случаи това ще бъдат целеви стойности, които в агрегиран вид ще съответстват на целите на стратегическия документ. Мониторингът осигурява текуща информация, която помага да се отчете напредъка (успеха или неуспеха) на стратегическия документ. С цел наблюдението и контрола на изпълнението на

Програмата за енергийна ефективност е необходимо да бъдат разработени: индикатори/показатели за това какво и как ще се наблюдава периодичност на събираната информация периодичност на изготвяне на съответните доклади отговорностите по изпълнението, осъществяване на мониторинга и оценката .

Много важно е да бъде определена група от експерти, които да бъдат отговорни за наблюдението и контрола на изпълнението на дейностите по ПЕЕ. Тази група ще одобрява и утвърждава индикаторите за наблюдение на изпълнението на ПЕЕ, на базата на което ще извършва: периодични прегледи на постигнатия напредък по отношение на изпълнение на целите разглеждане на резултатите от междинните оценки анализи на резултатите от изпълнението на мерките и дейностите оценка на степента на постигане на целите и на устойчивостта на резултатите разглеждане на предложенията за промяна на мерките предлагане на промени, свързани с постигането на целите на ПЕЕ

9. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

➤ Програма за развитие на селските райони 2014-2020г.

Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. (ПРСР) е съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Една от основните цели на програмата е насочена към опазване на екосистемите, осигуряване на устойчиво управление и използване на природните ресурси, предотвратяване и адаптиране към климатичните промени.

➤ Оперативна програма „Региони в разтеж“ 2014 – 2020 г.“

Програмата е интегрирана оперативна програма, финансирана от Европейския съюз (ЕС), чрез Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от държавния бюджет на Република България, насочена към регионалното развитие и към постигане на целите на градската политика в България.

Дейностите по които могат да се получат финансиране са:

Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“

- **Дейности за „енергийна ефективност“:**

Изпълнение на мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради, в студентски общежития и в административни сгради на държавната и общинската администрация; Предоставяне на заеми и/или гаранции за обновяване на жилищни сгради и студентски общежития;

- **Дейности за „интегриран градски транспорт“:**

Разработване на планове за управление на движението и въвеждане на Интелигентни транспортни системи (ИТС); Подобряване на достъпността на спирките на обществения градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура (подлези и надлези); Разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт, в това число закупуване на нов подвижен състав за нуждите на градския транспорт;

- **Дейности за „градска среда“:**

Изграждане и възстановяване на паркове, зелени площи, детски площадки, зоопаркове, градски площи, междублокови пространства, спортни площадки за свободен достъп и др.; Изграждане и реконструкция на пешеходни алеи и тротоари, изграждане на велосипедни пътеки и алеи, пешеходни зони, подлези, надлези и мостове за пешеходци и велосипедисти; Монтаж на енергоспестяващо улично осветление и системи за охрана и борба с престъпността;

- **Дейности за „зони с потенциал за икономическо развитие“:**

Подобряване на съществуваща или строителство на нова техническа инфраструктура, свързана с бизнеса и предприемачеството; Строителство и обновяване на бизнес и индустриални зони, в т.ч. обществени или търговски сгради; Озеленяване, места за отдих, велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили за работещите в икономическите зони;

- **Дейности за „социална инфраструктура“:**

Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението; Основен ремонт, строителство и оборудване на общинска инфраструктура за предоставяне на услуги за възрастни хора и хора с увреждания; Основен ремонт, изграждане и оборудване на подходяща общинска инфраструктура за предоставяне на услуги в общността за деца;

- **Дейности за „културна инфраструктура“:**

Развитие на културна инфраструктура, чрез строителство, реконструкция, обновяване, оборудване и обзавеждане на културни центрове, театри, читалища, библиотеки, опери, галерии, културни изложбени зали и други културни институции, включително прилежащите пространства;

▪ **Дейности „образователна инфраструктура“:**

Изграждане, реконструкция, обновяване и оборудване на общински учебни заведения;

▪ **Дейности за „спортна инфраструктура“:**

Строителство, реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на спортна инфраструктура за масов спорт като например: спортни зали, плувни басейни, футболни игрища, стадиони за обществено ползване, комбинирани игрища за волейбол и баскетбол, тенис кортове и др.

Приоритетна ос 2 „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ е да бъдат подпомогнати мерки за енергийна ефективност в обществени и жилищни сгради в малките градове, като част от комплекс от мерки, които трябва да бъдат предприети за смекчаване на процесите на упадък и емиграция на населението от малките градове и съседните им селски райони. Финансовата подкрепа по ОПРР ще повиши енергийната ефективност и качеството на живот в населените места, ще се подобри достъпът и предоставянето на публичните услуги, с оглед по-добро обслужване на населението в периферните райони и подобряване връзката „град - село“.

Дейностите, които могат да получат финансиране по нея, включват: Изпълнение на мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради, в административни сгради на държавната и общинската администрация, и в общински публични сгради на образователната, културната и социалната инфраструктура.

Приоритетна ос 3 „Регионална образователна инфраструктура“

С нея се цели модернизирание на институциите за средно и висше образование от регионално и национално значение, което ще доведе до намаляване на броя на отпадащите от образователната система ученици и ще повлияе на увеличаването на броя на хората със завършено висше образование. Финансовата подкрепа по ОПРР е насочена към подобряване на образователната инфраструктура в професионалните, специализираните, помощните, спортните училища, школите за култура и изкуства,

висшите учебни заведения с национално и Регионално значение. Подобрените условия в учебните заведения от национално и регионално значение се очаква да задържат децата и младежите в училище, и да се отразят благоприятно на мотивацията им за активно включване в образователния процес.

По-добрите образователни резултати в дългосрочен план ще стимулират заетостта и ще намалят младежката безработица.

Допустими за финансиране са:

- Строителство и ремонт на държавни и общински училища от национално и регионално значение, както и на висши учебни заведения, включително прилежащото им дворно пространство;
- Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения, като част от цялостното им обновяване.

Основната цел на **Приоритетна ос 4 „регионална здравна инфраструктура“** е осигуряване на навременен достъп на населението до качествена спешна медицинска помощ в цялата страна, в съответствие с приетите национални стандарти.

Финансовата подкрепа по ОПРР е насочена към подобряване на инфраструктурата и закупуване на оборудване в Центровете за спешна медицинска помощ и болници със спешни отделения, които ще подобрят качеството на предоставяните услуги. Дейностите и мерките по приоритетната ос ще са насочени към 28-те областни Центъра за спешна медицинска помощ (ЦСМП), и техните филиали в общините, към спешни отделения в 33 държавни болници и към единствената специализирана държавна болница за спешна медицинска помощ в България - УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“ ЕАД.

По тази приоритетна ос допустими за финансиране са:

- Закупуване на съвременни санитарни превозни средства, осигурени с комуникационно оборудване и медицинска апаратура за спешна медицинска помощ, и възможност за отдалечени консултации (телемедицина);
- Реконструкция, оборудване и обзавеждане на филиалите на Центровете за спешна медицинска помощ (ЦСМП) и спешни отделения в 33 държавни болници и единствената специализирана държавна болница за спешна медицинска помощ в България - УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“ ЕАД.

Основната цел на **Приоритетна ос 5 „Регионална социална инфраструктура“** е продължаване и надграждане на успешния опит по Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007 -2013 г. в процеса на деинституционализация на социалните услуги за децата и възрастните хора. Основният резултат, който трябва

да бъде постигнат, е успешното продължаване на процесите по замяна на грижите в институцията с грижи в семейството или в близка до семейната среда, в общността. Финансовата подкрепа по ОПРР е насочена към подобряване на инфраструктурата и изграждане на центрове за настаняване от семеен тип, дневни центрове за рехабилитация, защитени жилища и др., за гарантиране на качествени социални услуги, според индивидуалните потребности за уязвимите групи от деца и възрастни. За постигане на оптимални резултати и цялостен ефект от дейностите се прилага интегриран подход с Министерството на труда и социалната политика и МЗ.

Дейностите, които могат да получат финансиране, са:

- Строителство, реконструкция и обзавеждане на центрове, предоставящи услуги за деца в риск;
- Строителство и обзавеждане на центрове за настаняване от семеен тип за деца в риск и защитени жилища;
- Строителство, реконструкция и ремонт на инфраструктура за предоставяне на услуги за ранно детско развитие за деца и техните семейства;
- Изграждане на инфраструктура за съпътстващи услуги за деца и възрастни
- Строителство и обновяване на сграден фонд за социални услуги в общността за възрастни хора.

Основната цел на **Приоритетна ос 6 „Регионален туризъм“** е опазване и популяризиране на културното наследство чрез развитие на цялостни туристически продукти, включващи неизползвания потенциал за културен туризъм в регионите в България.

Финансовата подкрепа по ОПРР е насочена към проекти, включващи решения не само за опазване на съответния обект на културното наследство от национално и световно значение, но и за неговото популяризиране и развитие, и потенциал за привличане на туристи. За постигане на цялостно въздействие подкрепата с безвъзмездна финансова помощ ще се комбинира с финансови инструменти на ниво проект, а оценката ще се осъществява на база бизнес план. Основните резултати, които се очаква да бъдат постигнати, са опазване и развитие на културното наследство, подобряване на конкурентоспособността на българския туризъм, създаване на условия за развитие на допълнителни туристически услуги и местни бизнес инициативи.

Допустими за финансиране са дейности по:

- Развитие на обекти на културното наследство от национално и световно значение, в т.ч. религиозни институции, чрез консервация, реставрация, оборудване, въвеждане на съвременни методи, техники и програми за превод, екскурзоводски услуги и др.;
- Подпомагане развитието на туристически продукти и пазарна информация, като маркетингови проучвания и анализи на въздействието, регионални проучвания на посетителите, разработка на маркетингови и рекламни стратегии и програми за туристически продукти, създаване на туристически пакети и рекламни дейности;
- Развитие на туристическата инфраструктура, необходима за нуждите на атракциите;
- Дребномащабни, приходогенериращи инвестиции в търговски зони и заведения за обществено хранене, места за настаняване, съоръжения за активен отдих в рамките на културния обект или пряко свързани с него в рамките на цялостния туристически продукт, които могат да бъдат подпомогнати с финансови инструменти;
- Информирание на обществеността, включително чрез кампании за подобряване на осведомеността относно културното наследство и неговото опазване и съхранение.

Приоритетна ос 7 „Регионална пътна инфраструктура“ е насочена към инвестиции в мрежата от първокласни, второкласни и третокласни пътища, за да се подобри свързаността и достъпността на второстепенните и третостепенните възли в Трансевропейската транспортна мрежа за товари и пътници. Подобрената пътна инфраструктура ще доведе до подобряване на мобилността, достъпа до нови пазари, бизнес климата в регионите, като основна предпоставка за привличане на инвестиции и създаване на нови работни места. Допълнителна добавена стойност ще имат инвестициите в райони с потенциал за развитие на туризъм, като осигурят достъпа до туристическите обекти и увеличаване на посещаемостта.

Рехабилитацията на пътната инфраструктура допринася за намаляване на вредното въздействие върху околната среда. Подобряването на качествените характеристики на пътищата съкращава времето за придвижване и осигурява поддържането на постоянна скорост на превозните средства, като по този начин допринася за намаляване емисиите на парникови газове. Модернизираната пътна инфраструктура спомага за намаляване на социалната изолация на отдалечените и труднодостъпни райони.

- **Финансиране по тази приоритетна ос се предоставя за осигуряване на:**

- Връзка и достъп до Трансевропейската транспортна мрежа, осигуряваща обслужване на вътрешнорегионални връзки между градовете, чрез строителство, реконструкция и рехабилитация на първокласни и второкласни (извън Трансевропейската транспортна мрежа) и третокласни пътища.
- Инженерни решения за зелена инфраструктура – препятстващи и насочващи съоръжения, вертикална сигнализация, конструктивни съоръжения за пресичане под и над инфраструктурата и др., където е необходимо.

Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ цели укрепване и повишаване на институционалния капацитет на Управляващия орган на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 и на бенефициентите по оперативната програма. Очакваният резултат е осъществяване на безпрепятствено изпълнение, наблюдение, оценка, информация и контрол на програмата, осигурявайки по този начин високо ниво на усвояване на средствата от ЕСИФ.

Допустими за финансиране дейности по тази приоритетна ос са:

- Доставка и поддръжка на хардуер и софтуер, и на офис оборудване, необходими за управлението, изпълнението, оценката и контрола на ОПРР 2014-2020 г.;
- Доставка на хардуер и софтуер за бенефициентите във връзка с изпълнението на ОПРР 2014-2020 г. и на плановете за укрепването на капацитета им;
- Оценка на изпълнението на ОПРР 2014-2020 г. (включително текущи оценки);
- Подкрепа за извършване на мониторинг върху изпълнението на проектите от бенефициентите;
- Участие в програми за обмен на опит и добри практики, както за Управляващия орган, така и за бенефициентите;
- Подкрепа за подобряване на осведомеността на обществеността и привличане на интереса на потенциални бенефициенти на ОПРР 2014-2020 г.
- Обучение на персонала на УО на ОПРР 2014-2020 г. и бенефициентите
- Организиране на конференции, „пътуващи“ изложби и семинари, информационни кампании, кръгли маси и фокус групи, публикации, анкети, проучвания, семинари за стимулиране на гражданската подкрепа и отговорност за предлаганите инвестиции;
- Предоставяне на техническа помощ за градовете бенефициенти по Приоритетна ос 1 за създаване на градски мрежи и участие в събития на европейско ниво, свързани с устойчивото и интегрирано градско развитие.

➤ **Оперативна програма “Околна среда 2014 – 2020 г.”**

Оперативната програма е предназначена за подпомагане развитието на по-конкурентоспособна нисковъглеродна икономика с ефикасно и устойчиво ползване на ресурсите, опазване на околната среда, намаляване на емисиите и предотвратяване на загубата на биоразнообразие.

- Приоритетна ос 1: Води
- Приоритетна ос 2: Отпадъци
- Приоритетна ос 3: Natura 2000 и биоразнообразие
- Приоритетна ос 4: Подкрепа за интегриране на политика за околна среда и политика по изменение на климата при прилагане на ЕСИФ

Примерни допустими дейности:

- Разработване на нови и/или актуализация на съществуващи нормативни/стратегически/програмни документи (вкл. планове и програми) и на съответните допълващи документи (ръководства, методически указания, проучвания и др.) като напр. (но не само):
- Изпълнение на проучвания и оценки за изпълнение на препоръките на ЕК и попълване на пропуските в първите ПУРБ във връзка с разработване на вторите Планове за периода 2015-2021 г.
- Проучване и оценка на въздействието на човешката дейност върху качеството на повърхностните и подземните води, с цел планирането на контролен мониторинг на тези води.
- Изготвяне на система за определяне на такса битови отпадъци отпадъците, на базата на количеството генерирани отпадъци, а не на база данъчна оценка на имотите;
- Разработване на нови и/или актуализация на съществуващи стратегически документи за управление на отпадъците (национални стратегии, планове за управление на различни потоци битови отпадъци, други допълващи документи (ръководства, методически указания, проучвания и др.).

- Дейности, свързани с провеждане на информационни кампании и осигуряване на публичност и информираност на обществеността във връзка с управлението на отпадъците.
 - Подготовка и провеждане на семинари и срещи за повишаване на информираността на населението и заинтересовани страни относно актуални теми за опазване на биологичното разнообразие и НАТУРА 2000, вкл. изготвяне на информационни материали (справочници, брошури, карти и др.) за тази цел.
- **Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради**

Програмата е насочена към обновяване на многофамилни жилищни сгради, като с нея се цели, чрез изпълнение на мерки за енергийна ефективност да се осигурят подобри условия на живот за гражданите в многофамилни жилищни сгради, топлинен комфорт и по-високо качество на жизнената среда. Изпълнението на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради допринася за: - по-високо ниво на енергийната ефективност на многофамилните жилищни сгради и намаляване на разходите за енергия; - подобряване на експлоатационните характеристики за удължаване на жизнения цикъл на сградите; - осигуряване на условия на жизнена среда в съответствие с критериите за устойчиво развитие. В рамките на Националната програма се предоставя финансова и организационна помощ за повишаване на енергийната ефективност в многофамилни жилищни сгради за подобряване на енергийната ефективност на сградите, в които живеят.

МЕЖДУНАРОДНИ ПРОГРАМИ И ИНИЦИАТИВИ

Инициатива „ЕКО-инновации”

Инициативата подкрепя еко-новаторски проекти в различни сектори, които целят да предотвратят или намалят (негативното) влияние върху природата и които допринасят за оптималната употреба на ресурсите: разработване на продукти, техники, услуги и процеси, които намаляват емисиите на CO₂, ефективно използване

на ресурсите, насърчаване на рециклирането и др. Приоритетните области на програмата включват: рециклиране на материалите, сгради, производството на храни и напитки сектор, както и екологични бизнес. Въпреки, че ще се дава приоритет на МСП и частни фирми като бенефициенти, поканата за набиране на предложения по програмата е отворена за всяко юридическо лице от една от следните страни: 27 страни членове на ЕС, Норвегия, Исландия и Лихтенщайн, Албания, Хърватия, Бившата Югославска Република Македония, Израел, Черна гора, Сърбия и Турция, други страни – не членки на ЕС при условия, че има влязло в сила споразумение.

Програма „Интелигентна енергия – Европа“

Програмата е основен инструмент за подпомагане премахването на нетехнологични бариери и за принос към сигурността, устойчивостта и конкурентоспособността на европейската енергийна система. Програмата подкрепя проекти, които популяризират и разпространяват знания, практики и информация относно спестяването на енергия, променят политиките и нагласите на хората, както и такива, които подпомагат пазара на енергоспестяващи продукти в различни области- транспорт, строителство, възобновяеми източници, биогорива и др.

Европейска финансова инициатива JASPERS (Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions)

Програмата е съвместна финансова инициатива на Европейската комисия, Европейската инвестиционна банка и Европейската банка за възстановяване и развитие и предлага техническа помощ при решаването на комплексни задачи по подготовката на качествени значими проекти, които да се представят за кандидатстване за финансиране от Европейските фондове пред ЕК. JASPERS е инструмент за техническа помощ за подготовката на големи инфраструктурни проекти, за които се предвижда финансиране от Структурните и от Кохезионния фондове на Европейския съюз. Техническата подкрепа от страна на инициативата е безвъзмездна и се изразява в предоставяне на консултации, съгласуване, изграждане и доусъвършенстване структурата на проекта, преодоляване на трудности, отстраняване на пропуски и идентифициране на нерешени проблеми.

Европейската инициатива JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas).

JESSICA е съвместна инициатива на ЕК, Европейската инвестиционна банка и Съвета на Европейската банка за развитие, която подкрепя публично-частни проекти за

градско развитие, чрез предоставяне на заеми, банкови гаранции и дялово участие. На 27 май 2009 г. беше подписан Меморандум за разбирателство между правителството на Р България и Европейската инвестиционна банка за изпълнение на инициативата JESSICA в България. В качеството си на Холдингов фонд, ЕИБ ще подпомага българските общини в процеса на интегрирано градско планиране и идентифициране на проектни идеи и ще създаде Фондове за градско развитие, които да започнат реалното финансиране на проекти. Избираемите проекти по JESSICA трябва да бъдат насочени към подобряване на градската среда, като задължително включват компонент, който ще осигури печалба и възможност вложеният финансов ресурс да бъде върнат обратно във Фонда за градско развитие, в средносрочен план. Такъв тип компоненти могат да включват: бизнес центрове, бизнес паркове, културни институции, спортна инфраструктура, търговски зони, мерки за енергийна ефективност и др. Чрез този револвиращ механизъм, вложеният от Европейския фонд за регионално развитие (EFRD) финансов ресурс, ще продължи да бъде използван за финансиране на проекти за градско развитие в България дори след края на програмния период.

КРЕДИТНИ ЛИНИИ

Кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници за България (КЛЕЕВЕИ)

Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници е разработена от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) в сътрудничество с Българското правителство и Европейския съюз. Програмата предоставя кредитни линии на участващите български банки, които от своя страна предоставят заеми на частни дружества за проекти за енергийна ефективност в промишлеността и проекти за възобновяеми енергийни източници. Български банки, участващи в КЛЕЕВЕИ: Българска Пощенска Банка, Банка ДСК, Уникредит Булбанк, Юнионбанк, Обединена Българска Банка, Банка Пиреус, Райфайзенбанк.

Кредитна линия за енергийна ефективност в жилищни сгради (REECL)

Кредитна линия за енергийна ефективност в жилищни сгради (REECL) е създадена през 2005 г. с безвъзмездни средства от МФК и кредитен ресурс от ЕБВР с оглед

осъществяване на енергоефективни мерки в жилищни сгради с бенефициенти физически лица и домакинства.

Кредитна линия на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) за енергийна ефективност в България

Кредитна линия на Европейската инвестиционна банка се финансира, чрез безвъзмездни средства от Международен фонд „Козлодуй“ (МФК) и кредитен ресурс от ЕИБ, чрез подписан през м. декември 2006 г. меморандум между Р. България, ЕИБ и ЕБВР – в качеството и на администратор на МФК. Кредитната линия е насочена към финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници за публичния и частния сектор. Кредитната линия осигурява не само финансов ресурс (кредити, комбинирани с безвъзмездна помощ), но и техническа помощ при планиране и осъществяване на проекта.

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ в България (ФЕЕВИ) е револвиращ фонд, създаден по силата на ЗЕЕ под формата на публично-частно партньорство, като автономно юридическо лице, с цел финансиране на инвестиционни проекти за повишаване на енергийната ефективност в съответствие с приоритетите в националните дългосрочни и краткосрочни програми по енергийна ефективност, приети от Министерския съвет. Основния капитал на ФЕЕ се формира от средства предоставени от Глобалния екологичен фонд на ООН, Правителството на Р България, средства от двустранни (правителствени) дарения и средства от други дарители, частни предприятия. ФЕЕ изпълнява функциите на финансираща институция за предоставяне на кредити и гаранции по кредити, както и на център за консултации. ФЕЕ оказва съдействие на българските фирми, общини и частни лица в изготвянето на инвестиционни проекти за енергийна ефективност. Фондът предоставя финансиране, съфинансиране или гарантиране пред други финансови институции. Основен принцип в управлението на ФЕЕ е публично-частното партньорство. Фондът следва ред и правила, разработени с техническата помощ, предоставена от Световната банка и одобрени от Българското правителство.

Национален доверителен ЕкоФонд (НДФ)

Фондът е създаден през м. октомври 1995 г. по силата на суапово споразумение “Дълг срещу околна среда” между Правителството на Конфедерация Швейцария и Правителството на Република България. Съгласно чл. 66, ал.1 на Закона за опазване на околната среда, целта на Фонда е управление на средства, предоставени по силата на суапови сделки за замяна на “Дълг срещу околна среда” и “Дълг срещу природа”, от международна търговия с предписани емисионни единици (ПЕЕ) за парникови газове, от продажба на квоти за емисии на парникови газове за авиационни дейности както и на средства, предоставени на база на други видове споразумения с международни, чуждестранни или български източници на финансиране, предназначени за опазване на околната среда в Република България. Фондът допринася за изпълнение на политиката на Българското правителство и поетите от страната международни ангажименти в областта на опазване на околната среда. Националният доверителен ЕкоФонд е независима институция, която се ползва с подкрепата на българското правителство. Националният доверителен ЕкоФонд финансира проекти в четири приоритетни области:

- Ликвидиране на замърсявания, настъпили в миналото;
- Намаляване замърсяването на въздуха;
- Опазване чистотата на водите;
- Опазване на биологичното разнообразие.

Форми на публично-частно партньорство

Договори “до ключ” (пълен инженеринг). При този вид взаимоотношения, публичният сектор предоставя правата и задълженията на частния сектор да проектира, изгради и експлоатира съоръжение за определен период. Предмет на договора може да са инсталации за производство на енергия, системи за ефективно използване на енергията в обществения сектор, системи за контрол и мониторинг разхода на енергия и горива и други. Финансирането на изпълнението на проекта може да се извърши изцяло от страна на публичния сектор, като частният сектор заплаща “такса” за експлоатирането, или да бъде осигурено от страна на частния сектор, като изплащането на направената инвестиция е за сметка на събирането на “такси” или други вземания.

ЕСКО договори (договори с гарантиран резултат)

ЕСКО моделът е въведен в българското законодателство с първия ЗЕЕ от 2004 г. ЕСКО компаниите се специализират в предлагането на пазара на енергоспестяващи мерки. Основната им дейност е свързана с изпълнението на пълен инженеринг за въвеждане на енергоспестяващи мерки при крайни клиенти на енергия, каквито са и общините. Този тип компании влагат собствени средства за покриване на всички разходи за реализиране на даден проект и получават своето възнаграждение от достигнатата икономия в периода, определен като срок на откупуване на първоначално направената инвестиция. За клиента остава задължението да осигури средства за годишни енергийни разходи, равни на правените от него през съответната базисна година.

Договори за енергийноефективни услуги

Съгласно чл. 65 от ЗЕЕ, енергийноефективните услуги имат за цел комбиниране на доставката на енергия с енергоефективна технология и/или с действие, което обхваща експлоатацията, поддръжката и управлението, необходими за предоставяне на услугата, и водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност и/или спестяване на първични енергийни ресурси. Енергийноефективните услуги се извършват въз основа на писмени договори, сключени между задължените лица – търговци с енергия и крайни клиенти на енергия (каквито са и общините) и сключват изпълнението на една или повече дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност, определени в Наредба № Е-РД-04-3 от 04.05.2016 г. на министъра на енергетиката за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им.

Собствени средства от общинския бюджет

Възможностите за финансиране на инвестиции в енергийна ефективност в рамките на общинския бюджет се ограничават до отпускане на средства за подобряване на енергийните характеристики на образователната и социалната инфраструктура и уличното осветление. При реализирането на мащабни инвестиции и финансирането на цялостни решения ролята на общинския бюджет е само допълваща спрямо общия размер на необходимия финансов ресурс.

10. ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

В съответствие с чл. 12, ал. 7 от ЗЕЕ изпълнителният директор на АУЕР утвърждава образец на отчет за изпълнението на дейностите и мерките от програмите по енергийна ефективност. Изготвените отчети се представят на хартиен и магнитен носител в АУЕР не по-късно от 1 март и се публикуват на интернет страниците на съответните държавни и местни органи.

Изготвянето на набеязаните общински програми е задължителна част от държавната политика по ЕЕ и налага участието на съответните регионални и местни структури. Разработването им и изпълнението на предвидените в тях проекти е част от регионалната политика за устойчиво развитие. С общинските програми за енергийна ефективност се цели да се повиши ефективността на използване на енергийните ресурси: да се намалят енергопотреблението и вредните емисии в атмосферата; да се осигури здравословната среда чрез подобряване на микроклимата; да се създадат предпоставки за финансиране на мероприятията за енергийна ефективност; енергийната ефективност да стане една от приоритетните общински дейности.

За разлика от програмата на насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници, настоящата програма по енергийна ефективност на община Монтана не се приема на общински съвет. Програмата трябва да бъде качена на интернет страницата на Общината, както и отчетната форма към нея.

Програмата за енергийна ефективност на община Монтана за периода 2020 – 2030 г. е стратегически документ с отворен характер. Той може да бъде усъвършенстван, допълван, променян и изменян на база промени в нормативните документи на национално ниво, както и установените резултати, нуждите и финансовата възможност на Общината.